

Niina Hattunen

Kirkastamo

Loppuraportti

Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja
C:1

Kirkastamo

Loppuraportti

Niina Hattunen

Julkaisusarja

C: Raportteja, 1

Toimittajat

Niina Hattunen

Graafinen suunnittelu ja taitto

Salla Anttila

Kansikuva ja kuvitus

Noora Hattunen / Zirpus Design

© Tekijät ja Karelia-ammattikorkeakoulu

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi on tekijänoikeuslain mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

ISBN 978-952-275-057-0

ISSN-L 2323-6914

ISSN 2323-6914

Julkaisumyynti

Karelia-ammattikorkeakoulu
julkaisut@karelia.fi
<http://www.tahtijulkaisut.net>

Joensuu 2013

Sisällys

Lukijalle	5
1 Johdanto	9
2 Hankkeen tausta ja kuvaus	12
Luovien alojen verkosto	14
3 Hankkeen tavoitteet	19
4 Keskeiset toimenpiteet	22
Kirkastamalla kohti luovien alojen parempaa ja kannattavampaa liiketoimintaa	23
Pohjois-Karjalan Luotu-päivä	26
Rikastamo	26
Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivä	28
Valtakunnallinen luovien alojen koulutus	29
5 Tulokset: Tavoitteiden toteutumisen ja toteutuksen arviointi	30
6 Jatkotoimet ja ehdotukset	37
Lähteet	42

Lukijalle

Joensuun seudun kestävä kasvu edellyttää, että kaikki käytettävissä olevat voimavarat suunnataan entistäkin määrätietoisemmin kaikkein lupaavimmille painopistealueille. Seudun keskeisimmät elinkeinoympäristön kasvua ja kehitystä tukevat toimijat ovat synnyttäneet yhteisen näkemyksen kasvuvalinnoista ja niitä ohjaavista periaatteista. Luovan alan teollisuus ja elämyksellinen sisällöntuotanto on yksi kolmesta Joensuun uuden kasvustrategian painopistealoista. Kasvustrategiassa Joensuun seutu profiloituu viestin, kuvan, äänen ja elämyksen yhdistämisessä ja tuotteistamisessa: vahva elämysteollisuus tarjoaa hyvät edellytykset pelillisille viihdesovelluksille ja muille av-, musiikki- ja mediasovelluksille sekä luovien alojen yrittäjyyden syntymiselle. (Kestävästi kasvava, älykkäästi uudistuva. Joensuun kaupungin ja keskeisten toimijoiden näkemys kaupunkiseudun yhteisistä kasvuvaihtoehtoista 2012.)

Kirkastamo oli samanaikaisesti ESR-hanke (1.9.2012–31.3.2013), kulttuuri- ja luovien alojen yrityksille, yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville tarkoitettu sparrausklina sekä toimintatapa, jonka tarkoituksena oli antaa eväitä pohjoiskarjalaisille yritysneuvojille kulttuuri- ja luovan alan toimijoiden kohtaamiseen ja neuvontaan. Kirkastamossa luovaa alaa tarkasteltiin elinkeinopoliittisesta ja yrittäjyyden näkökulmasta, jolloin tarkastelun kohteena oli luovien alojen kautta syntyvä liiketoiminta ja se, kuinka alan toimintaedellytyksiä voitaisiin tukea ja kehittää. Kirkastamo tuki Joensuun Kestävästi kasvava, älykkäästi uudistuva -kasvustrategiaa (2012), jossa luovan alan teollisuus on yksi sen kolmesta painopistealasta.

Kirkastamon kohteena olivat luovat alat eli immateriaalioikeuksiin perustuvat toimialat. Luovat alat koetaan yleisessä keskustelussa usein haastaviksi, sillä määrittely ja luoviin aloihin kuuluvat toimialat ovat hakeneet paikkaansa. Luovien alojen määritelmät ovat myös hieman vaihdelleet määrittelijän mukaan. Kauppa- ja teollisuusministeriön vuonna 2007 julkaisemassa Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015 -selvityksessä (2007) luovat alat määriteltiin seuraavasti:

» animaatiotuotanto

» arkkitehtipalvelut

- » elokuva- ja tv-tuotanto
- » kuvataide ja taidegalleriat
- » käsityö
- » liikunta- ja elämyspalvelut
- » mainonta ja markkinointiviestintä
- » muotoilupalvelut
- » musiikki ja ohjelmapalvelut
- » peliala
- » radio- ja äänituotanto
- » taide- ja antiikkikauppa
- » tanssi ja teatteri
- » viestintäala.

Työ- ja elinkeinoministeriön Luovan talouden strategisen hankkeen tilaamassa Luova raha: Näkökulmia luovien alojen rahoitukseen -selvityksessä (2011) määrittely lähtee siitä, että luovia toimialoja on jaottelusta riippuen 12–15 kappaletta. Selvityksessä käytetty listaus on esitelty ohessa ja se perustuu TEM:n käyttämään määrittelyyn.

- » animaatiotuotanto
- » AV-viestintä (elokuvat, tv)
- » musiikki
- » peliteollisuus
- » kirjallisuus
- » arkkitehtuuri
- » tanssi, sirkus ja teatteri
- » taide- ja antiikkikauppa
- » kuvataide
- » design
- » viestintä
- » markkinointi ja mainonta.

Marja-Liisa Ruotsalainen (2012) pohtii luovien alojen määrittelyä Luovien alojen manage-
rointi ja alueellinen kehitys: Kokemuksia Pohjois-Karjalasta -selvityk- sessä. Ruotsalaisen
mukaan luovasta taloudesta käytetyt käsitteet kertovat alan moniulotteisuudesta: elämys-
teollisuus, informaatioteollisuus, kulttuuritalous, luova teollisuus, populaarikulttuuri,
mediateollisuus, sisällöntuotanto, symbolitalous, vapaa-ajanteollisuus, viihdeteollisuus
ovat kaikki termejä, joita voidaan käyttää, kun puhutaan luovan talouden sisällön paino-
pisteistä. Luova talous on kulttuuriin ja taiteeseen perustuvaa kaupallista toimintaa, jonka
käyttövoimana on kulttuurinen pääoma. Sellaisiksi ajatellaan tiedosta ja luovuudesta am-
mentavia aloja kuten käsityö, taide, kustannustoiminta, musiikki, teatteri, elokuva, tele-
visio- ja radiotuotanto, design, arkkitehtuuri sekä verkko- ja mobiilimedia. Luovien alojen
liiketoiminta liittyy läheisesti lähes kaikkiin teollisuus- ja palvelutoimialoihin, erityises-
ti muotoiluun, mainonnan ja markkinointiviestinnän sekä animaatiotuotantojen kautta.
Luovat alat koostuvat sekä palvelutoimialoista että immateriaalituotannosta, ja lisäksi
kulttuurin alatoimialat yhdessä muodostavat vaikuttavan osan bruttokansantuotteesta,
arvonlisäyksestä ja työvoimasta. (Ruotsalainen 2012, 8.)

Kirkastamo-hankkeessa käytetty luovien alojen määrittely pohjautuu Fact Sheets – Luo-
vat alat -julkaisun (2010) määrittelyyn, jonka mukaan luoviin aloihin kuuluvat seuraavat
toimialat:

- » animaatio
- » antiikki ja taidekauppa
- » arkkitehtuuri
- » digitaaliset pelit
- » elokuva
- » kirjallisuus
- » kuvataide ja taidegalleriat
- » käsityö
- » markkinointiviestintä
- » muotoilu
- » musiikki
- » tanssi
- » teatteri ja sirkus
- » televisio.

Työ- ja elinkeinoministeriön määrittelyn mukaan luovalla taloudella puolestaan tarkoitetaan luovan osaamisen ja luovien alojen koko kansantalouteen synnyttämää taloudellista lisäarvoa. Luovat alat ja luovuus on myös syytä erottaa toisistaan, sillä luovuudella tarkoitetaan kykyä yhdistää mielikuvitusta olemassa olevaan tietoon ja osaamiseen, joilla kehitetään tuotteita ja palveluja. Luovuudesta ja kyvystä houkutellessa luovia ihmisiä on työ- ja elinkeinoministeriön mukaan muodostunut yhteiskuntakehityksen, innovaatiotoiminnan ja alueiden välisen kilpailun tärkeä tekijä.

Luova raha -julkaisussa (2011, 4) luovia aloja yhdistäviksi, keskeisiksi teemoiksi nousivat seuraavat seikat:

- » Luovilla aloilla IP-oikeudet ovat yrityksen tärkein pääoma, joka pitäisi arvottaa myös taseessa. IP-oikeuksien taloudellinen merkitys tulisi huomioida myös julkisissa yritysrahoitusmalleissa.
- » IP-oikeuksien omistaminen mahdollistaa yritykselle pitkäaikaisemmat tuotot nk. pitkän hännän periaatteen mukaan. Lisäksi ne mahdollistavat digitaalisissa tuotteissa tuotantoyrityksen oman jakelutoiminnan ja siten riippumattomuuden ulkopuolisista jakelijoista.
- » Omistamalla IP-oikeudet yrityksen arvoketjuasema paranee ja Luovalla toimialalla arvoketjuosition parantaminen on useimmiten luontevin tapa parantaa myös tuotteen jalostusarvoa.
- » Luovan alan kasvuyritykset kaipaavat rahoituksen hankintaan ja liiketoiminnan suunnitteluun mentorointia, yhden luukun periaatetta sekä rahoitusjärjestelmän nopeuttamista, yksinkertaistamista ja selkeyttämistä.
- » Moni luovan talouden liiketoiminta on lähtökohtaisesti kansainvälistä, moni rahoitusjärjestelmän osa ei ole.
- » Monelle yritykselle oman toiminnan lokeroiminen perinteiseen toimialajaotteluun on hankalaa, jollei mahdotonta. Tarve uudentalaiselle toimialajaottelulle on olemassa.

Kirkastamossa – sekä hankkeen että klinikkatoiminnan osalta – olennaiseksi lähtökohdaksi nousi yrittäjyys ja alan toimijoiden tarve saada neuvontaa yhden luukun takaa. Lisäksi luovan alan yrittäjät kaipasivat mentorointia ja sparrausta ideoidensa kirkastamiseen, rahoituksen hankintaan ja liiketoiminnan suunnitteluun.

1 Johdanto

Kuva 1. Kirkastamo-klinikan keskeisenä tavoitteena oli auttaa luovien alojen yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjiksi aikovia parempaan ja kannattavampaan liiketoimintaan.

Tämä selvitys on Kirkastamo-hankkeen loppuraportti. Kirkastamo oli ESR-rahoitteen hanke, jota toteutettiin 1.9.2012–31.3.2013. Hankkeen hallinnoijana toimi 31.12.2012 saakka Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja 1.1.2013 alkaen Karelia-ammattikorkeakoulu. Hanke tuki Manner-Suomen ESR-ohjelman Itä-Suomen suuralueosion sekä maakunnan yhteistyöasiakirjan tavoitteita toimintalinjalla 1. Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen. Hanke tuki myös Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen strategisia tavoitteita. Hankkeessa kehitettiin luovien alojen yrityspalvelujärjestelmää sekä luovia aloja tukevia rakenteita ja verkostoja. Hankkeessa kehitettiin yritysneuvojien osaamista sekä kytkettiin eri organisaatioiden neuvojat verkostoksi luovien alojen yrittäjyyden ympärille.

Hankkeen tavoitteena oli selvittää aiemmin pilotoitun¹ Kirkastamo-toiminnan vakinaistaminen verkostoneuvoja-mallilla sekä jalkauttaa valtakunnallisten luovien alojen yritys-toimintaa edistävät toimintamallit maakuntaan ja levittää hankkeen tulokset valtakunnallisesti hyödynnettäviksi. Hanke syntyi luovien alojen yrittäjyystoimintaa suunnittelevien tarpeesta saada alkuvaiheen neuvontaa yritysajatuksen selkeyttämiseen. Luovien alojen yritysneuvontaa tehtiin aiemmin ESR-rahoitteen Jalostamo-hankkeen² puitteissa, mutta toiminta on loppunut ja kysyntä luovien alojen uudentyypiselle yritysneuvonnalle on edelleen kasvamassa. Kirkastamo-hankkeen lähtökohtatilanteesta todettiin, että luovien alojen yritysideoita ovat usein perinteisistä yritysideoista poikkeavia, eikä tämänhetkinen yritysneuvonta vastaa näihin tarpeisiin. Luovien alojen yritysneuvojaverkosto on toistaiseksi puuttunut Pohjois-Karjalan alueelta ja hankkeen tavoitteena oli synnyttää maakuntaan oma, luovien alojen yritysneuvonnan kysymyksiin erikoistunut yritysneuvojaverkosto. Hankkeen toimenpiteet toteutettiin yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston kanssa, mikä teki hankkeen toimintaa näkyväksi alueellisen tason lisäksi myös valtakunnallisella tasolla.

¹ Kirkastamo-klinikkaa pilotoitiin Joensuun seudun ja Keski-Karjalan Koheesio- ja kilpailukyky -ohjelman (KOKO) rahoituksella vuosina 2011–2012 Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoimassa KuTu – kulttuurista tulevaisuutta (2011–2012) -hankkeessa. Klinikat järjestettiin Joensuussa 10.5.2011, 8.9.2011, 10.1.2012, 24.2.2012 sekä Lieksassa 28.3.2012 ja Nurmeksessa 29.3.2012. (Hattunen 2012c.)

² Pohjois-Karjalassa järjestettiin ESR-rahoitteisia Jalostamo-klinikoita vuosina 2010–2011 yhteensä neljä kappaletta yhteistyössä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoituksella. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoimat Luova Pohjois-Karjala II (2010–2011) ja KuTu – kulttuurista tulevaisuutta (2011–2012) -hankkeet järjestivät klinikat. Hankkeiden rahoituksesta vastasi Joensuun seudun ja Keski-Karjalan Koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO). Jalostamo-klinikat järjestettiin 18.11.2010 Joensuussa Ilosaari Summitin yhteydessä, 15.3.2011 Kiteellä Päästä luovuutesi jalostamaan -teemapäivän yhteydessä yhdessä Keski-Karjalan Kehitysyhtiö Oy KETI:n KOKO Lataamo-hankkeen kanssa, 10.5.2011 Joensuun Kerubissa Onko Joensuussa tilaa luovuudelle -teemaluentojen yhteydessä ja 8.9.2011 Joensuun Kerubilla Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivän yhteydessä. (Hattunen 2012c; Hattunen 2012d.)

Hankkeen tavoitteena oli edistää luovien alojen toimijoiden mahdollisuuksia työllistyä yrittäjinä. Tavoite konkretisoitui Kirkastamo-toimintamallin kehittämisenä pilotista pysyväksi toiminnaksi niin, että neuvontapalvelu sidottaisiin olemassa oleviin organisaatioihin. Tuloksena olisi selvitys siitä, kuinka asiakas voi saada tarvitsemaansa uudenlaista, yhteistyössä toteutettua ja monimuotoista yritystoiminnan alkuvaiheen neuvontapalvelua. Tuloksena syntyisi malli Kirkastamo-toimintamallin vakinaistamisesta ja neuvontaa antavasta verkostosta. Tämän lisäksi tavoitteena oli, että tuloksena syntyisi malli uudenlaisista, yhteistyössä toteutetuista Kirkastamo-klinikoista, joita testattiin hankkeen aikana. Hankkeen tavoitteena oli myös levittää ja ottaa käyttöön valtakunnallisia hyviä käytäntöjä sekä selvittää pohjoiskarjalaisen Kirkastamo-toimintamallin monistettavuus koko maahan yhdessä valtakunnallisen Luovien alojen verkoston³ kanssa.

Hankkeen tuloksia ja hyviä käytäntöjä hyödyntävät omassa toiminnassaan Pohjois-Karjalan elinkeinoelämä, seudun kehittämissyhtiöt ja yritysten neuvonta- ja kehittämistehtävistä vastaavat organisaatiot, koulutusorganisaatiot sekä yritystoimintaa suunnittelevat henkilöt. Karelia-ammattikorkeakoulu hyödyntää hankkeen tuloksia ja hyviä käytänteitä selvittämällä toimintamallin hyödyntämismahdollisuuksia Visualisointitehtaassa, joka valmistuttuaan voisi tarjota Kirkastamolle fyysisen toimintaympäristön.

³ Valtakunnallinen Luovien alojen verkosto on yhteistyöverkosto luovien alojen yrittäjille ja toimijoille, kehittäjille ja elinkeinoelämän edustajille. Verkoston toiminta kytkeytyy työ- ja elinkeinoministeriön elinkeino- ja innovaatio-osastolle. Luovien alojen verkoston toiminta perustuu paitsi hyvien käytäntöjen ja hyväksi koettujen toimintamallien levittämiseen myös uusien mahdollisuuksien tunnistamiseen ja uusiin ennakkoluulottomiin avauksiin. Verkosto järjestää vuosittain yrittäjille ja kehittäjille valmennusta, koulutusta ja sparrausta, tapahtumia ja työpajoja. Verkosto tarjoaa osaltaan mahdollisuuksia monialaiselle kohtaamiselle. Luovien alojen verkoston toiminta painottuu erityisesti luovien alojen ja muiden alojen väliseen strategiseen yhteistyöhön. Tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti monipuolistaa ja vahvistaa elinkeinorakennetta.

2 Hankkeen tausta ja kuvaus

Kuva 2. *Kirkastamo-klinikan asiantuntijana toimi tuottaja Hanna Suhonen.*

Luovien alojen toimijoilta on puuttunut neuvontapalvelu, jossa he voisivat selkeyttää mahdollisuuksiaan tarjota osaamistaan ja palveluitaan yritystoiminnan muodossa. Luovien alojen toimijat kokoavat toimeentulonsa usein monesta eri rahoituslähteestä eikä yritystoiminta välttämättä muodosta ainoaa tulonlähdettä. Vuosien 2010–2012 aikana toteutettujen KOKO-rahoitteisten Luova Pohjois-Karjala II ja KuTu – kulttuurista tulevaisuutta -hankkeiden perusteella todettiin, että uudenaikaisella palvelulla, jolla vastataan ennen yrityksen perustamista nouseviin tarpeisiin, olisi kysyntää (Hattunen 2012b, 26).

Tarpeeseen kehitettyä Kirkastamo-palvelua tarjottiin kokeiluluontoisesti valtakunnallisen luovien alojen yrityssparrausta antaneen Jalostamo-klinikan yhteydessä. Jalostamo-palvelun huomattiin kuitenkin olevan suunnattu jo oman yritystoiminnan käynnistäneille toimijoille. Joskin, Uusyrityskeskukseen ja ELY-keskuksen tarjoamat yritysneuvontapalvelut aloittaville yrittäjille oli puolestaan suunnattu enemmän niille toimijoille, joilla oli jo selkeämpi käsitys tulevasta yritystoiminnasta. Kokemukset Kirkastamo-klinikan pilotoinnista olivat myönteisiä ja Kirkastamo-hankkeen tavoitteena olikin rakentaa palvelusta pysyvä toimintamalli.

Hankkeen kohderyhmään kuuluivat Kirkastamon asiakkaat, joita olivat Pohjois-Karjalan kulttuuri- ja luovien alojen yritystoimintaa suunnittelevat toimijat ja itsensä työllistäjät sekä uusia liiketoimintamahdollisuuksia hakevat, olemassa olevat yritykset ja yrittäjät. Yritysten ohella elinkeinotoimintaa harjoittavat yhdistykset ja työryhmät sekä opiskelijensa ohella yritystoimintaa suunnittelevat opiskelijat kuuluivat hankkeen järjestämien klinikoiden kohderyhmään. Hankkeen toisena kohderyhmänä olivat seudun kehitysyritysten, Pohjois-Karjalan Uusyrityskeskukseen ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen yritysneuvojat, kulttuuri- ja luovien alojen aluekehittäjät sekä koulutusorganisaatioiden henkilökunta, joihin hankkeessa valmisteltiin tiiviimpää yhteistyötä Kirkastamo-toimintamallin vakiinnuttamiseksi. Tavoitteena oli, että Kirkastamo toimisi asiakkaiden ja seudun kehitysyritysten, koulutus- ja muiden asiantuntijaorganisaatioiden välisenä siltana ja jatkopoluttajana. Tämä toimintamalli mahdollistaa asiakkaan poluttamisen eteenpäin neuvonta- ja asiantuntijaketjussa. Tämän lisäksi hankkeen kohderyhmänä olivat työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston jäsenalueet. Kirkastamon monistettavuutta valtakunnalliseksi toimintamalliksi selvitettiin projektin aikana yhteistyössä valtakunnallisen Luovien alojen verkoston kanssa. Verkosto myös mahdollisti ja resursoi Kirkastamon tukipalveluiden järjestämisen.

Hanke toteutti hallinnoijan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnassa (TKI) tunnistettuja läpileikkaavia kehittämisteemoja, kuten edisti kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyttä, tuki käyttäjälähtöisten palveluiden kehittämistä, huomioi toiminnassaan monialaisuuden ja erityisesti luovan alan yhdistämisen muihin toimialoihin, integroi Kirkastamon kautta TKI-toiminnan opetukseen toimien opiskelijoiden ja opettajien tukipalveluna sekä tiivisti työelämäyhteistyötä. Kirkastamo-klinikalla hyödynnettiin työelämäyhteyksiä ja seudun kehitysyrityksiä sekä muita maakunnan yritysneuvoja. Kirkastamo toimi innovaatiotoiminnan uudistusvoimana kehittämällä omalta osaltaan ammattikorkeakoulun innovaatiopalveluita ja yrittäjyyskulttuuria sekä perehdyttämällä henkilöstöä uusiin ja innovatiivisiin palvelumuotoihin.

LUOVIEN ALOJEN VERKOSTO

Kirkastamo-hankkeessa tehtiin vahvaa yhteistyötä työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston kanssa. Verkosto aloitti toimintansa AKO-rahoitteisena⁴ kulttuuriverkostona⁵. AKO-rahoituksen loputtua AKO:n kulttuuriverkosto ja AMO:n⁶ kulttuuriklusteri sulautuivat KOKO-ohjelman Luovat alat ja kulttuuri -verkostoksi. KOKO-rahoituksen päätyttyä verkosto siirtyi työ- ja elinkeinoministeriön Elinkeino- ja innovaatio-osastolle. Valtakunnallinen Luovien alojen verkosto on kansallinen toimintafoorumi luovien alojen yrittäjille, toimijoille, kehittäjille ja elinkeinoelämän edustajille. Verkostotoiminnalla tuetaan pitkäjänteistä ja systemaattista luovan talouden kehittämistoimintaa. Luovien alojen verkostolla on laaja maantieteellinen ulottuvuus ja verkostossa oli vuonna 2012 mukana 24 erikokoista kaupunkiseutua tai maaseutumaista aluetta. Luovien alojen verkoston toimintaan sisältyy kaikille verkostoalueille suunnattuja toimenpiteitä ja pilotteja sekä alueellisesti räätälöityjä toimenpiteitä.

Hallitusohjelmaan 2011–2015 sisältyy luovien alojen liiketoiminnan ja yrittäjyyden kehittämiseen tähtäviä tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden toteuttamisesta työ- ja elinkeinoministeriö vastaa yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Työ- ja elinkeinoministeriön Elinkeino- ja innovaatio-osasto on vuoden 2012 alusta lähtien vastannut alueiden teemaverkostoista ja niiden kytkennästä kansallisiin strategioihin ja toimenpiteisiin. Luovien alojen verkoston toiminta tukee luovan talouden kehittämiseen tähtäviä tavoitteita. Sillä on tärkeä osa luovan talouden edistämisen dialogia yritys- ja toimijakentän kanssa, kun kartoitetaan luovien alojen erityistarpeita ja toisaalta kun toimenpiteitä jalkautetaan kansallisesti. (Luovien alojen verkoston toimintasuunnitelma 2013.)

Luovien alojen verkosto tukee kehittäjien ja elinkeinoelämän edustajien alueellista työtä sekä luovien alojen strategista kehittämistä. Lisäksi verkosto tukee luovien alojen ja muiden alojen yrittäjien monialaista verkottumista. Verkoston toiminta perustuu paitsi hyvien käytäntöjen ja hyväksi koettujen toimintamallien levittämiseen, myös uusien mahdollisuuksien tunnistamiseen ja uusiin ennakkoluulottomiin avauksiin. Luovien alojen verkosto tekee yhteistyötä ja toteuttaa toimenpiteitä tiiviisti Innovaatioverkoston ja Luova Suomi -hankkeen (OKM) kanssa.

⁴ Valtioneuvoston aluepoliittisen erityisohjelman Aluekeskusohjelma (AKO).

⁵ ”AKO:ssa verkoston toiminta oli enemmän aluekehittäjien verkottumista ja alueiden välinen aito yhteistyö jäi vähäisemmäksi, erityisesti yritysten osalta. Verkosto teki kuitenkin AKO:n aikana sellaista työtä, joka olisi muuten jäänyt tekemättä ilman sitä. Toiminnan aikana löytyi myös yhteinen kieli luovista aloista. AKO:n aikana tavoitteena oli, että alueilla selkiytyisi se, mitä siellä tehdään luovien alojen osalta. Tästä lähtökohdasta vasta voidaan saada aidosti alueiden välistä toimintaa aikaan. Aikaa meni valtavasti kehittämisympäristön rakentamiseen ja toiseksi jo verkoston määrittelyyn, koska alan kirjo on ollut valtava.” (TEM: Hyvinvoinnin ja luovien alojen kansalliset teemaverkostot KOKO:ssa. Hyvinvoinnin ja luovuuden kehittäminen marginaalista mainstreamiin!)

⁶ Valtioneuvoston aluepoliittisen erityisohjelman Alueellinen maaseutuosio (AMO).

Joensuun seutu on ollut valtakunnallisen Luovien alojen verkoston jäsen koko sen toiminnan ajan, ja alueen verkostoyhteishenkilönä on toiminut vuosina 2010–2013 Karelia-ammattikorkeakoulun projektipäällikkö Niina Hattunen. Verkoston kautta on tehty paljon valtakunnallista yhteistyötä, osallistuttu valtakunnallisiin luovien alojen koulutuksiin ja seminaareihin, ja lisäksi alueelle on generoitu useita luovia aloja edistäviä konkreettisia toimenpiteitä. Alla on lueteltu muutamia valtakunnallisia luovien alojen päätapahtumia, joihin osallistuminen on mahdollistunut verkoston jäsenalueille. Lisäksi alla on esitelty verkoston rahoittamia Joensuuhun tuotuja valtakunnallisia tapahtumia. Lisätietoa verkoston rahoittamista toimenpiteistä löytyy KuTu – kulttuurista tulevaisuutta 2011–2012 (Hattunen 2012c) ja Luova Pohjois-Karjala II -loppuraporteista (Hattunen 2012d) sekä KOKO aluekehittämisen välineenä Pohjois-Karjalassa -selvityksestä (Hattunen 2012a).

2013

- » Tulevaisuustyöpajakierros Joensuussa keväällä 2013.
- » Valtakunnallinen Kirkastamo-koulutus Helsingissä 13.3.2013.
- » Design-juna 2013: Muotoilua, innovaatioita, tulevaisuuden tekoja, Helsinki-Rovaniemi 20.1. sekä Rovaniemi Design Week 2013 – Arctic Lives 21.–22.1.2013.
- » Askelmerkkejä luovan alan yrittäjän sparraukseen. Koulutus luovien alojen liiketoiminnan kehittämiseen Joensuussa 15.1.2013.

2012

- » Rikastamo-pilotti Keski-Karjalassa.
- » Pohjois-Karjalan Luotu-päivät ja luovien alojen yrityssparraus-klinikka Joensuussa 15.11.2012.
- » RYSÄ goes Luova Suomi Mikkeliissä 16.–17.10.2012.
- » Luovien alojen verkostokokous Helsingissä 30.8.2012.
- » Luovien alojen verkostokokous Porvoossa 11.–12.4.2012.
- » Kirkastamo-klinikat Lieksassa 28.3. ja Nurmeksessa 29.3.2012 yhteistyössä Pielisen Karjalan Kehittämiskeskuksen (PIKES) kanssa.
- » KOKO Luovien alojen verkostotapaaminen Seinäjoella 1.–2.2.2012 ja Rovaniemellä 22.–23.2.2012. Rovaniemen verkostokokouksen yhteydessä osallistuttiin Design-junaan 22.2.2012 (Helsinki-Rovaniemi) ja Rovaniemen Design Weekille.

2011

- » RYSÄ 2011: Luova elinkeinoelämä – Luovan talouden asiantuntijoiden valtakunnallinen tapahtuma Helsingissä 20.–21.9.2011.
- » KOKO Luovien alojen verkostotapaaminen Turussa 13.–14.9.2011.
- » KOKO Luovien alojen verkoston tapaaminen Rovaniemi Design Weekin yhteydessä Rovaniemellä 17.2.2011.
- » NEUVOA ANTAVAA! koulutusta luovien alojen yritysneuvontaan Joensuussa 2.2.2011.

2010

- » KOKO Luovien alojen verkostokokous Helsingissä 24.11.2010.
- » RYSÄ – luovien alojen valtakunnallinen kohtaaminen Helsingissä 9.–10.11.2010.
- » NEUVOA ANTAVAA! koulutusta luovien alojen yritysneuvontaan Helsingissä 9.11.2010.
- » Alueellinen työpaja pk-yritysten vienti- ja kansainvälistymisvalmiuksien edistämiseksi Joensuussa 9.9.2010.
- » KOKO Luovien alojen verkoston päätapahtuma 22.–23.9.2010 Kolilla ja Joensuussa.
- » Pori Jazz for Professionals – tapahtumatuotannon kesäseminaari Porissa 20.–22.7.2010.
- » CreativeClassRoom – luovan talouden aluekehittäjävalmennukseen osallistuminen:
 - » 26.–27.10.2010 Helsinki: Monialaiset verkostot: johtaminen, yhteistoimintamallit,
 - » 28.–29.9.2010 Tampere: Vuorovaikutus ja yhteistyö draaman keinoin, kaupunkiseutu-maaseutu-vuorovaikutus,
 - » 17.–18.8.2010 Helsinki: Luovat, innovatiiviset ympäristöt: vierailukohteena Aalto-yliopiston Design Factory,
 - » 18.–19.5.2010 Tampere: Luova talous, innovaatiot ja osallistumisen dynamiikka, palvelumuotoilu,
 - » 27.–28.4.2010 Tampere: Luova talous ja aluekehittäminen: verkostot ja vuorovaikutus.

LUOVIEN ALOJEN VERKOSTON ALUEILLE KOHDENTUVAT TOIMENPITEET VUODELLE 2013

Toimintaympäristötiedon ylläpito ja verkostojen aktivointi

Järjestetään alueellinen tulevaisuustyöpajakierros luovan talouden ja innovaatiotoiminnan kehittämistarpeisiin yhteistyössä Innovaatioverkoston kanssa. Tavoitteena on koota tieto alueellisesta luovan talouden kehittämistoiminnasta ja -tarpeista sekä keskeisistä toimijoista. Samalla kootaan tieto yrityksistä, joilla on valmiudet toimia verkostomaisesti ja poikkitoimialaisesti.

Työpajakierroksen tavoitteet:

- » valmistautuminen innovatiiviset kaupungit -ohjelmaan (INKA). Verkoston toiminnassa vahvasti esillä olevat sisällöt teemallinen kehittäminen ja poikki- ja monialaisuus kytkeytyvät INKA-ohjelman tavoitteisiin.
- » keskeisten alueellisten toimijoiden määrittäminen
- » keskeisten alueellisten toimenpiteiden määrittäminen
- » kumppanuuden laadun ja kumppaneiden määrittäminen
- » tiedon kokoaminen paitsi aluekohtaista kehittämistä varten myös tietoa uuden ohjelmakauden luovan talouden kehittämistoimenpiteisiin.

Rikastamo

Kehitetään ja jatketaan vuonna 2012 aloitettua Rikastamo-pilottia, joka edistää luovan alan yritystoiminnan ja osaamisen yhdistämistä muuhun yritys- ja tuotantotoimintaan. Rikastamon kautta synnytetään uusia monialaisia yritysverkostoja.

Teemallinen kehittäminen, tuote- ja palveluinnovaatioita monialaisuudesta

Teemallisella kehittämistyöllä integroidaan luovan alan osaamista muuhun yritystoimintaan. Nostetaan esiin alueellisia teemallisia kehittämiskokonaisuuksia, joissa hyödynnetään jo alueilla ja paikkakunnilla olevia toimintoja, verkostoja ja yritysten kehittämishankkeita. Teeman avulla alueen toimijat sidotaan yhteen, jolloin luova osaaminen tulee lähemmäksi kaikkien toimialojen yritysten arkea. Teemallisen kehittämisen kautta päästään testaamaan ja ottamaan käyttöön uusia konsepteja. Toiminnan läpileikkaavana ajatuksena on konkreettisten ratkaisujen löytäminen, nopean aikataulun kokeilut, jatkuva kehittäminen, yhteissuunnittelu, vertaisoppiminen ja yhteisöllinen toiminta. Toiminnalla tuetaan erityisesti mikro- ja pk-yrityksiä, joilla ei ole omaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Teemallisen kehittämisen kokonaisuus palvelee erityisesti uuden ohjelmakauden tavoitteita.

Luovat tilat -yhteistyöfoorumi

Jatketaan Luovat tilat -yhteistyöverkoston kehittämistä. Verkosto jakaa tietoa Suomen luovista keskuksista suurelle yleisölle. Verkosto välittää hyviä käytäntöjä, antaa vertaistukea ja kehittää keskustusten välistä yhteistyötä. Toimenpiteinä mm.

- » tuotetaan tilastollista tarkastelua (aluetaloudellista vaikuttavuutta) luovien alojen keskustusten toiminnasta yhteistyössä Turun kaupunkorakeakoulun Porin yksikön kanssa.
- » tehdään benchmarking-matkoja kotimaassa ja ulkomailla. Tehdään yhteistyötä Trans Europe Halls -verkoston kanssa.

Kansainvälistyminen

Osallistutaan kansainvälisiin luovien alojen yrittäjille suunnattuihin pitchauskilpailuihin Heidelbergissa, Saksassa 19–20.3.2013 ja Roomassa kesäkuussa. Järjestetään matkoja ja resursseja kilpailuihin valituille yrittäjille.

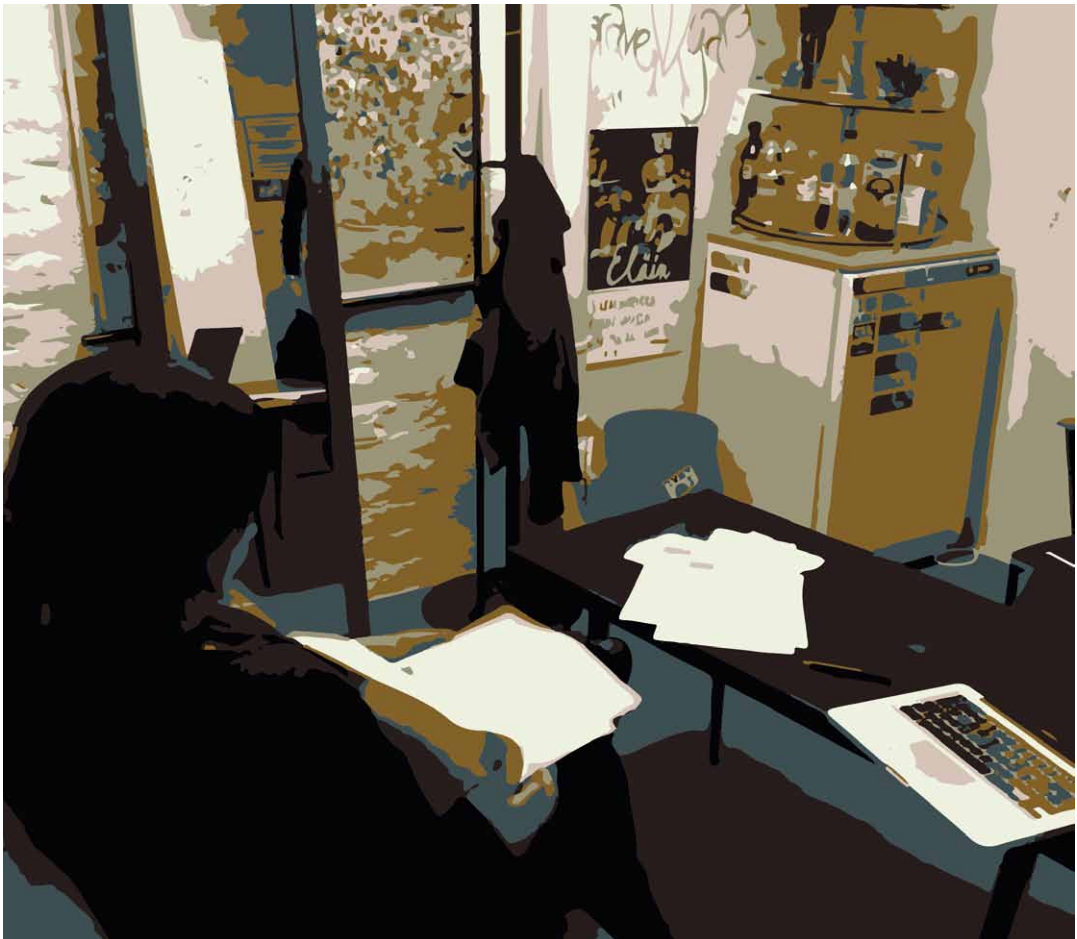
Kansainväliset verkostot

Luovien alojen verkostovetäjä toimii Pohjoismaiden ministerineuvoston asettaman Krea-Nord-toimijaverkoston Suomen edustajana ja huolehtii pohjoismaisista yhteyksistä luovien alojen kehittäjätoimijoiden verkostossa.

Vuoden 2013 verkostotapahtumat

- » verkostotapaamiset
- » design-juna Helsinki-Rovaniemi 20.2. ja osallistuminen Rovaniemi Design -viikon ohjelmaan. Yhteistyössä mm. VR:n, Innovaatioverkoston ja VTT:n kanssa.
- » 14.3. Lisenssi=Bisnes tapahtuma Helsingissä. Suomen ensimmäinen lisensointialan ammattilaisseminaari tarjoaa kattavan katsauksen lisenssiteollisuuden toimintaan ja mahdollisuuksiin: miten brändi tuotteistetaan ja kansainväliset markkinat avataan. www.lisenssibisnes.fi
- » XV Kaupunkifoorum, Salo 21.–22.5. Luovien alojen verkoston tuottamaa sisältöä luovatalous -osiossa
- » RYSÄ-tapahtuma yhteistyössä Luovan Suomen kanssa.

3 Hankkeen tavoitteet

Kuva 3. Kirkastamo-klinikalle varattiin aika henkilökohtaiseen, tunnin mittaiseen tapaamiseen.

Kirkastamon tavoitteena oli kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden, yritysten ja itsensä työllistäjien alkuvaiheen yritys- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen. Kirkastamo-klinikan neuvonta keskittyi ruohonjuuritason sparraukseen, jonka pääpaino oli tarjota tukea yrittäjyyttä suunnitteleville toimijoille. Kirkastamo oli toimintamalli, jonka avulla tuettiin uusien ideoiden kehittämistä kannattavaksi liiketoiminnaksi huomioiden monialainen palvelu- ja tuotekehittäminen. Kyseessä oli konsepti, jossa yhdistyi sparraus, verkostoituminen ja erilaisten rahoitusmuotojen kokonaisvaltainen hyödyntäminen (apuraha- ja yritystukijärjestelmät) yrittäjyyden alku- ja tuotekehitysvaiheen tueksi. Kirkastamo-prosessi oli osallistuville yrityksille ja itsensä työllistäville alkuvaiheen neuvontaa, sparrausta ja kynnyksen yli johdattamista, ja tavoitteena oli ennen kaikkea yritysten ja itsensä työllistäjien omien kehitystavoitteiden tukeminen ja selkeyttäminen sekä jatkopolun löytäminen. Yritysten ohella elinkeinotoimintaa harjoittavat yhdistykset ja työryhmät sekä opiskelujensa ohella yritystoimintaa suunnittelevat opiskelijat olivat Kirkastamon kohderyhmänä. Toimintatapaan sisältyi erityisen vahvasti monialainen yhteistyö, ketteryys ja valtakunnallisen monistettavuuden mahdollisuus. Kirkastamo täydensi muuta yrityksille suunnattua perusneuvontaa. Sen tavoitteena oli alkuvaiheen yritys- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen ja ensivaiheen tunnusteleva neuvonta, jonka pääpaino oli suunnitelmien kirkastamisessa.

Hankkeen tavoitteena oli selvittää Kirkastamo-toimintamallin vakinaistaminen Pohjois-Karjalaan verkostoneuvoja-mallilla sekä valtakunnallisten luovien alojen yritystoimintaa edistävien toimintamallien jalkauttaminen maakuntaan ja hankkeen tulosten levittäminen valtakunnallisesti hyödynnettäviksi. Hanke syntyi luovien alojen yritystoimintaa suunnittelevien tarpeesta saada alkuvaiheen neuvontaa yritysajatuksen selkiyttämiseen. Luovien alojen yritysneuvojaverkosto on toistaiseksi puuttunut Pohjois-Karjalan alueelta ja hankkeen tavoitteena oli synnyttää maakuntaan oma, luovien alojen yritysneuvonnan kysymyksiin erikoistunut asiantuntijaryhmä. Hankkeen toimenpiteet toteutettiin yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston kanssa, mikä teki hankkeen toimintaa näkyväksi alueellisen tason lisäksi myös valtakunnallisella tasolla.

Hankkeen lähtökohtana oli edistää luovien alojen toimijoiden mahdollisuuksia työllistyä yrittäjinä. Tavoite konkretisoituisi Kirkastamo-toimintamallin vakiinnuttamisena pilotista pysyväksi toiminnaksi niin, että neuvontapalvelu sidottaisiin olemassa oleviin organisaatioihin. Hankkeen tavoitteena oli myös levittää ja ottaa käyttöön valtakunnallisia hyviä käytäntöjä sekä selvittää pohjoiskarjalaisen Kirkastamo-toimintamallin monistettavuus koko maahan yhdessä valtakunnallisen Luovien alojen verkoston kanssa. Tavoitteena oli myös valtakunnallisten luovien alojen yritystoimintaa edistävien toimintamallien jalkauttaminen maakuntaan ja hankkeen tulosten levittäminen valtakunnallisesti hyödynnettäviksi.

Hankkeen tavoitteeksi asetettiin, että sen tuloksena syntyy selvitys siitä, kuinka asiakas voi saada tarvitsemaansa uudenlaista, yhteistyössä toteutettua ja monimuotoista yritys-toiminnan alkuvaiheen neuvontapalvelua. Tavoitteena oli, että tuloksena syntyisi malli Kirkastamo-toimintamallin vakinaistamisesta ja neuvontaa antavasta verkostosta. Tämän lisäksi tavoitteena oli, että tuloksena syntyisi malli uudenalaisista, yhteistyössä toteutetuista Kirkastamo-klinikoista, joita testattiin hankkeen aikana.

Hankkeen tavoitteena oli, että sen tuloksia ja hyviä käytäntöjä hyödyntäisivät omassa toiminnassaan Pohjois-Karjalan elinkeinoelämä, seudun kehittämissyhtiöt ja yritysten neuvonta- ja kehittämistehtävistä vastaavat organisaatiot, koulutusorganisaatiot sekä yritystoimintaa suunnittelevat henkilöt. Tavoitteena myös oli, että hankkeen hallinnoijana Karelia-ammattikorkeakoulu hyödyntäisi hankkeen tuloksia ja hyviä käytänteitä selvittämällä toimintamallin hyödyntämismahdollisuuksia Visualisointitehtaassa, joka valmistuttuaan voisi tarjota Kirkastamolle fyysisen toimintaympäristön.

4 Keskeiset toimenpiteet

Kuva 4. Pohjois-Karjalan Luotu-päivä järjestettiin Joensuussa 15.11.2012 (Kuva Annaliina Lehtonen, Konffa Oy).

Hankkeen ensimmäisenä toimenpidekokonaisuutena oli selvittää Kirkastamo-toimintamallin vakinaistamisen mahdollisuus. Tavoitteena oli tehdä kuvaus Kirkastamon toimintamallista, johon sisältyisi palvelupolku, verkoston kuvaus ja selvitys jatkuvuudesta. Lisäksi tavoitteena oli järjestää 3–4 uudenlaista ja yhteistyössä toteutettua Kirkastamo-klinikkaa. Hankkeen toisena toimenpidekokonaisuutena oli vastaavuoroinen hyvien käytänteiden ja osaamisen siirto työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston kanssa. Tavoitteena oli, että hankkeen aikana Pohjois-Karjalassa järjestetään Luotu-päivät (luovien alojen ja muiden alojen verkostoitumis- ja matchmaking-tilaisuus), Rikastamo-konsepti (tavoitteena uusien ideoiden kehittäminen kannattavaksi liiketoiminnaksi erityisesti monialaisuutta painottaen) sekä Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivä. Lisäksi tavoitteena oli toteuttaa valtakunnallinen verkostokoulutus Kirkastamo-mallin vakiinnuttamiseksi.

KIRKASTAMOLLA KOHTI LUUVIEN ALOJEN PAREMPAA JA KANNATTAVAMPAA LIIKETOIMINTAA

Hankkeessa toteutettiin Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu Kirkastamolla kohti luovien alojen parempaa ja kannattavampaa liiketoimintaa (Hattunen 2013). Julkaisussa esitetään kuvaus Kirkastamo-toimintamallista, johon sisältyy palvelupolku, verkoston kuvaus ja selvitys jatkuvuudesta. Lisäksi julkaisussa on esitelty luovien alojen asiantuntijoita ja yritys esimerkkejä. Selvitys on tarkoitettu työkirjaksi luovien alojen yrittäjille, jotka etsivät polkuaan kohti yrittäjyyttä. Selvitys on tarkoitettu myös yritysneuvojille ja -kehittäjille oppaaksi, jonka avulla he pystyvät paremmin ymmärtämään luovien alojen asiakkaiden erityistarpeita.

KIRKASTAMO-KLINIKKA

Asiakkaille näkyvän Kirkastamo-toimintamallin keskiössä oli ajatusten kirkastaminen sekä rahoitus-, apuraha- ja tuotteistamisneuvonta. Kirkastamo-klinikan keskeisenä tavoitteena oli auttaa luovien alojen yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjiksi aikovia parempaan ja kannattavampaan liiketoimintaan. Klinikkan neuvontaa kutsuttiin sparraukseksi, mikä tarkoitti ratkaisukeskeistä neuvonta- ja asiantuntijuustyötä, johon sisältyi kuuntelua, kyseenalaistamista ja vaikeiden kysymysten työstämisestä (Krook 2012, 9). Klinikalle varattiin aika henkilökohtaiseen, tunnin mittaiseen tapaamiseen ja klinikalle osallistuminen edellytti ennakkotehtävän (liite 2) täyttämistä. Klinikkan aikana asiakastapaamisesta täytettiin asiakastietolomake (liite 3) sekä muistiinpanot, jotka asiakas sai klinikkan jälkeen itselleen. Lisäksi asiakas täytti klinikkan jälkeen työskentelyä arvioivan asiakaspalautteen (liite 4). Kirkastamo-lomakkeiden pohjana on käytetty valtakunnallisen Jalostamo-palvelun ennakkotehtävä-, asiakastieto- ja asiakaspalautelomakkeita. Kirkastamo-asiantuntijan lisäksi klinikoilla oli mukana Karelia-ammattikorkeakoulun edustaja sekä yritysneuvoja ja -asiantuntijoita seudun kehitysytioistä, Pohjois-Karjalan ELY-keskuksesta, Pohjois-Karjalan Uusyrityskeskuksesta, Joensuun seudun TE-toimistosta ja Taiteen edistämiskeskuksesta (entinen Pohjois-Karjalan taidetoimikunta).

Yritysneuvojille Kirkastamo-klinikka antoi asiakaskohtaamisissa tarvittavia tietoja. Uusien toimialakohtaisten tietojen avulla yritysneuvojat pystyvät jatkossa paremmin kohtaamaan

kulttuuri- ja luovien alojen yritystoimintaa suunnittelevia toimijoita, itsensä työllistäjiä, uusia liiketoimintamahdollisuuksia hakevia yrittäjiä, elinkeinotoimintaa harjoittavia yhdistyksiä, työryhmien edustajia ja opiskelun ohessa yritystoimintaa suunnittelevia opiskelijoita. Kirkastamo-klinikan tavoitteena oli lisätä tietoa kulttuuri- ja luovien alojen toimijoiden ja toimintaympäristön erityispiirteistä. Tavoitteena myös oli, että tulevaisuudessa kulttuuri- ja luovan alan toimijat saisivat tarvitsemaansa uudenlaista, yhteistyössä toteutettua ja monimuotoista alkuvaiheen neuvontaa paikkakunnasta ja neuvontaorganisaatiosta riippumatta.

Kirkastamo-klinikka oli asiakkaalle kokonaan maksutonta sparrausta ja sen toteuttamisesta vastasi Karelia-ammattikorkeakoulu. Klinikkan asiantuntijana toimi tuottaja Hanna Suhonen. Klinikka oli tarkoitettu Pohjois-Karjalassa toimiville kulttuuri- ja luovan alan toimijoille, työryhmille, yksityishenkilöille ja opiskelijoille. Klinikka-aika oli ennakoon varattu, tunnin (1h) mittainen henkilökohtainen keskustelu, jonka aikana asiakas sai tietoa alan kehittämismahdollisuuksista ja luottamuksellista, yksilökohtaista neuvontaa juuri hänen omiin tarpeisiinsa.

Asiakasprosessiin kuuluvat lomakkeet:

- » ennakkotehtävä: asiakas täytti ennen klinikkaa (liite 2)
- » asiakastietolomake: asiantuntija täytti klinikkan aikana ja asiakastietolomake toimitettiin asiakkaalle sähköpostitse klinikkan jälkeen (liite 3),
- » palautelomake: asiakas täytti klinikkan jälkeen (liite 4),
- » klinikkan muistiinpanot: klinikkan pitäjä täytti klinikkan aikana ja muistiinpanot toimitettiin asiakkaalle sähköpostitse klinikkan jälkeen.

Hankkeen ensimmäisenä toimenpidekokonaisuutena oli selvittää Kirkastamo-toimintamallin vakinaistamisen mahdollisuus, ja tavoitteena oli järjestää 3–4 uudenlaista ja yhteistyössä toteutettua Kirkastamo-klinikkaa. Hankkeen aikana järjestettiin kolme Kirkastamo-klinikkaa 15.11.2012, 4.12.2012, 19.2.2013 sekä yksi apurahaklinikka Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivän yhteydessä. Klinikoiden asiantuntijana toimi tuottaja Hanna Suhonen. Hankkeen järjestämälle neljälle klinikalle osallistui yhteensä 24 asiakasta. Kaikkiaan Kirkastamo-klinikoita järjestettiin vuosien 2011–2013 aikana yhdeksän. Kirkastamo-klinikoilla ja yhdellä Rahoituspäivän apurahaklinikalla pidettiin yhteensä 50 asiakastapaamista, joilla kävi yhteensä 54 asiakasta.

Kirkastamo-hankkeen järjestämien klinikoiden asiantuntijoina vierailivat Pohjois-Karjalan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Jonna Välimäki ja Tuula Lehtonen, Joensuun seudun Työ- ja elinkeinotoimiston Minna Komulainen, Joensuun Seudun Kehittämisyhtiö Josek Oy:n Tuomo Roivas, Keski-Karjalan Kehitysyhtiö Oy Ketin Mari Eskelinen-Mäki, Pohjois-Karjalan Uusyrityskeskukseen Eija Lampio ja Anu Simanainen, Taiteen edistämiskeskukseen Hanna Susitaival (entinen Pohjois-Karjalan taidetoimikunta) sekä Karelia-ammattikorkeakoulun Jari Kupiainen.

Kirkastamo-klinikan asiakkaat saivat itse määritellä ennakkotehtävässä oman toimi- tai taiteenalan. Ohessa on kuvattu asiakkaiden toimialat kahdeksan ensimmäisen klinikan ajalta⁷, jossa suluisia oleva luku kertoo, kuinka moni asiakas on ilmoittanut ko. alan omaksi toimialakseen. Kirkastamo-klinikan asiakkaiden toimialoiksi määriteltiin seuraavat: kuvataide (13), musiikki (4), tanssi (4), teatteri (3), elokuva (2), hyvinvointi/sote (2), värikylpy: kuvataide, kirjallisuus (2) sekä AV (1), elokuva/video (1), esittävä taide (1), kirjallisuus (1), käsityö/koruteollisuus (1), mainonta ja markkinointiviestintä (1), matkailu (1), peliala (1), pukusuunnittelu (1), tanssi ja teatteritaide (1), tapahtumatuottaminen (1), valo/ääni (1), valokuvaus (1) ja yhdistystoiminta (1).

Kirkastamo-klinikan asiakkaat arvioivat klinikkaa asteikolla 1–5 (1 = huono, 2 = välttävä, 3 = tyydyttävä, 4 = hyvä, 5 = erinomainen) seuraavien kysymysten kautta:

- » Vastasiko Kirkastamo-klinikka sille etukäteen asettamiasi tavoitteita?
- » Oliko asiantuntijan tapaamisesta sinulle hyötyä?
- » Kirkastamo-asiantuntijan ammattitaito?
- » Kirkastamo-asiantuntijan asenne?
- » Yhteistyön sujuvuus Kirkastamo-asiantuntijan kanssa?
- » Yhteistyön sujuvuus Kirkastamo-klinikan järjestäjän kanssa (esim. ilmoittautuminen, viestintä, käytännön järjestelyt).

Klinikan asiakaspalautteet olivat kauttaaltaan hyviä tai erinomaisia, ja klinikan asiakkaiden antamaksi kokonaisarvioksi tulikin 4,8. Klinikkaa kommentoitiin myös sanallisesti:

”Joka päivä olen aikonut kiittää sinua ja teitä kaikkia, jotka olitte järjestäneet Luotu-päivät ja Kirkastamohetken. Nyt siis tulee vihdoin Sydämellinen Kiitos! Olen niin iloinen, kun sain voimaa ja rohkaisua ja neuvoja teiltä. Olen viimepäivät silitellyt taustoja seinäteksteille, joita ehdotitte. Aikaisemmin kun yritin tätä taustahommaa, niin kangas meni jotenkin kiristäväksi ja ruttuun. Nyt olen onnistunut paremmin ja kyllä jo 120 työtä on saanut siistimmän taustan. Ehdin loputkin työt taustoittaa ennen Naisten Joulumesuja Hesassa. Siitä suurikiitos Teille! Muutkin neuvot muhivat mielessäni. Alan jo itse uskoa, että tämä on taidetta.”

⁷ Klinikat on järjestetty KuTu – kulttuurista tulevaisuutta -hankkeen toimesta 10.5. ja 8.9.2011 sekä 10.1., 24.2., 28.3. ja 29.3.2012 sekä Kirkastamo-hankkeen toimesta 15.11. ja 4.12.2012. Lisäksi mukaan on laskettu Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivän yhteydessä järjestetyn Rahoitusklinikan osallistujien taiteenalat.

POHJOIS-KARJALAN LUOTU-PÄIVÄ

Pohjois-Karjalan Luotu-päivä oli luovien alojen ja muiden alojen verkostoitumis- ja match-making-tilaisuus, joka järjestettiin Joensuussa 15.11.2012. Luotu-päivä oli tarkoitettu luovien alojen ja mm. kulttuuri- ja matkailusektorin, tapahtumatuotannon, hyvinvointi- ja liikunta-alan sekä elintarvikealan yrityksille. Luotu-päivään pystyivät osallistumaan myös osuuskunnat, yhdistykset ja liiketoimintaa vasta kypsyttelävät toimijat. Mukaan olivat tervetulleita kaikkien toimialojen ammattilaiset, jotka halusivat laajentaa verkostojaan. Luotu-päivän aikana yrittäjät tapasivat toisiaan ja rahoittajien edustajia puolen tunnin mittaisissa kahdenkeskisissä tapaamisissa. Näin kukin yrittäjä pääsi kertomaan omasta yrityksestään ja osaamisestaan sekä tutustui samalla mahdollisiin uusiin yhteistyökumppaneihin. Tavoitteena oli solmia uusia kontakteja ja laajentaa verkostoja yllättävillekin tahoille. Tilaisuus oli osallistujille maksuton.

Pohjois-Karjalan Luotu-päivän yhteydessä järjestettiin myös Kirkastamo- ja yrityssparraus-klinikat. Maksuttomille klinikoille mahtui molempiin mukaan viisi ensin ilmoittautunutta. Sparrausaika oli 60 minuuttia/yritys. Kirkastamo- ja yrityssparraus-klinikoiden keskeisenä tavoitteena oli auttaa luovien alojen yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjäksi aikovia parempaan ja kannattavampaan liiketoimintaan.

Luotu-päivän järjestelyiden taustalla oli työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkosto, jolla oli kumppaneinaan Karelia-ammattikorkeakoulun Kirkastamo-hanke, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Joensuun Seudun Kehittämisyhtiö Josek Oy, Keski-Karjalan Kehittämisyhtiö Oy Ketä, Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy Pikes ja Joensuun seudun Työ- ja elinkeinotoimisto. Päivän operatiivisista järjestelyistä vastasi konferenssitoimisto KONFFA Oy.

Pohjois-Karjalan Luotu-päivään osallistui 35 henkilöä ja lisäksi Kirkastamo- ja yrityssparraus-klinikoilla kävi yhteensä 16 asiakasta ja asiantuntijaa.

RIKASTAMO

Rikastamo tarjosi tehovalmennusta monialaiseen tuote- ja palvelukehittämiseen, ja sen tavoitteena oli luovien alojen ja muiden toimialojen osaamisen yhdistäminen. Rikastamo oli tehovalmennuskonsepti ja se sopi yrityksille, jotka tarvitsivat apua olemassa olevien tai uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja jotka hakivat monialaisia yritysverkostojaa ja kumppaneita. Organisoitavaltaan kevyt ja lyhytkestoinen valmennus oli yritykset kunnianhimoisesti osallistava, tehokas ja haastava. Rikastamoon valittiin jo toimintansa käynnistäneitä ja vakiinnuttaneita luovien alojen ja muiden alojen yrityksiä. Yrityksillä tuli olla selkeä tavoitehakuisuus ja panostushalua omaan toimintaansa.

Rikastamon toiminnan voi kiteyttää seuraavasti:

- » oli nopeatempoista valmennusta yrityksille,
- » tarjosi tehokasta tukea ideoiden jatkojalostamiseen,
- » haastoi yritykset toimimaan kunnianhimoisesti ja tehokkaasti monialaisessa ryhmässä,
- » kirkasti yrityksen tavoitteita,
- » tarjosi yritysverkostoja ja uusia kumppanuuksia.

Yhteen Rikastamo-ryhmään valittiin 5–10 yritystä. Rikastamon valmentajina toimivat Diges ry, Yrittäjyyden valmennuskeskus Intotalo ja Reddo Oy. Ryhmän valmennus kesti keskimäärin 2–3 kuukautta ja se sisälsi viisi yhteistä valmennuspäivää, jotka koostuivat seuraavista sisällöistä:

- » tehostarttipäivä: ryhmäytyminen, ideointi, mahdollisuuksiin tarttuminen
- » palvelumuotoilu – Asiakasymmärrys: asiakaslähtöisyys, palvelumuotoilu yrityksen arjessa
- » tuotteistamis- ja hinnoittelupäivä
- » kiihdytyskaista: ratkaistaan esiin nousseita haasteita, varmistetaan tavoitehakuisuus
- » uutta suuntaa liiketoimintaan: mitä on saavutettu ja miten tästä eteenpäin.

Hankkeessa toteutettu Rikastamo järjestettiin Kiteellä yhteistyössä Keski-Karjalan Kehitysyritys Oy Ketin kanssa. Keski-Karjalan Rikastamossa työstettiin palveluja ja kumppanuuksia hyvinvointikeskus Kotkontuun. Ryhmä koostui laaja-alaisesti hyvinvointi-, terveys- ja matkailualan yrittäjistä ja lisäksi mukana oli pari huonekalualan yrittäjää. Kiteen Rikastamon vetäjänä toimi Petteri Huvio Diges ry:stä ja paikallisena koordinoija Mari Eskelinen-Mäki Keski-Karjalan Kehitysyritys Oy Ketistä. Rikastamon tavoitteena olikin, että käytetyt valmennus- ja sparrausopit vahvistivat myös paikallisten elinkeinoyritysten yritysneuvojien osaamista. Tämän vuoksi oli erityisen tärkeää, että alueelta tai paikkakunnalta sitoutui vähintään yksi henkilö olemaan mukana valmennusjaksoilla. Kiteen Rikastamon paikallinen koordinoija toimi myös valmennusjaksojen välillä yritysten paikallisena tukihenkilönä. Tarkoituksena oli, että osallistujat eivät jääneet valmennuspäivien välillä yksin, vaan heidän etenemistään seurattiin ja vaiheita tarkistettiin sähköposteilla ja puhelinsoitoin.

Rikastamon kautta yritykset pääsivät mukaan uusiin yritysverkostoihin, yritysten omat kehitystavoitteet kirkastuivat ja lisäksi yritykset pääsivät kehittämään liikeideoitaan tehokkaassa, asiantuntevassa valmennuksessa ja monialaisessa yhteistyöverkostossa. Valmennusohjelma oli sisällöltään kunnianhimoisen ja osallistujien valintakriteereissä rima oli korkealla. Rikastamon osallistujien yhteiset ja yrityskohtaiset kehitysprojektit olivat

ryhmän sisällä luottamuksellisia. Rikastamoon ei valittu keskenään kilpailevia yrityksiä. Vuonna 2012 Suomessa toteutettiin useita Rikastamoja, joiden teemat vaihtelivat kunkin alueen mukaan:

- » Helsinki: Tanssin talo
- » Kitee: Kotkontu, uuden palvelutalon ympärille
- » Kouvola: paikallisten toimijoiden yhteistyö / Luova tila
- » Oulu: muotoiluala
- » Ranua: matkailu
- » Tampere: TampereSenior/ ikäihmisten palvelut
- » Uusikaupunki: liikunta- ja elintarvikeala
- » Pielisen Karjala: monialaista tuotteistamista
- » Teuva: sauna- ja piharakentaminen.

TAITEEN, KULTTUURIN JA LUOVIER ALOJEN RAHOITUSPÄIVÄ

RAHOITU! Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivä järjestettiin Joensuussa kolmannen⁸ kerran 22.11.2012 yhteistyössä Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan kanssa. Päivän teemana oli kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen ja apuraha- ja hankeneuvonta klinikoilla. Rahoituspäivän yhteydessä järjestetyillä apurahaklinikoilla annettiin sparrausta apuraha- ja rahoitushakemusten tekemiseen tuottaja Hanna Suhosen avulla. Sparraus kesti 30 minuuttia ja siihen oli ajanvaraus. Apurahaklinikalla järjestettiin yhteensä kuusi asiakastapaamista. Klinikka oli maksuton.

Rahoituspäivän ohjelmassa Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan pääsihteeri Hanna Susitai-val piti apurahainfon, jossa hän esitteli koosteen haettavana olevista alueellisista ja valtakunnallisista apurahoista. Culture Finland – kulttuurimatkailun katto-ohjelman kansallinen koordinointi -hankkeen projektipäällikkö Soila Palviainen kertoi kulttuurin matkailullisesta tuotteistamisesta. Palviainen antoi ajankohtaista tietoa työkalupakeista, rahoitus-esimerkeistä ja opetus- ja kulttuuriministeriön jakamasta tuesta. Tuottaja Hanna Suhonen kertoi käytännön esimerkkejä kulttuurin matkailullisesta tuotteistamisesta. Konkreettisen ja havainnollistavan esimerkin tavoitteena oli kannustaa pohjoiskarjalaisia toimijoita hakemaan rahoitusta omien kulttuuripalveluiden matkailulliseen tuotteistamiseen.

Rahoituspäivään osallistui 21 henkilöä ja rahoitusklinikoilla kävi yhteensä seitsemän asiakasta. Tavoitteena on, että Taiteen edistämiskeskus (entinen Pohjois-Karjalan taidetoimikunta) jatkaa rahoituspäivän järjestämistä tulevaisuudessakin.

⁸ Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivä on järjestetty vuosina 2010 ja 2011 Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoimien Luova Pohjois-Karjala II ja KuTu – kulttuurista tulevaisuutta -hankkeiden toimesta ja yhteistyössä Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan kanssa. (Lisätietoa mm. Hattunen 2012a; Hattunen 2012c; Hattunen 2012d.)

VALTAKUNNALLINEN LUOVIEN ALOJEN KOULUTUS

Askelmerkkejä luovan alan yrittäjän sparraukseen – Koulutuspäivä luovien alojen liiketoiminnan kehittämiseen

Valtakunnallista luovien alojen koulutusta pohjustettiin Askelmerkkejä luovan alan yrittäjän sparraukseen – Koulutuspäivä luovien alojen liiketoiminnan kehittämiseen -koulutuksella, joka järjestettiin Joensuussa 15.1.2013. Päivän kohderyhmänä olivat luovien alojen yritysneuvojat ja -asiantuntijat. Koulutuspäivä antoi eväitä neuvonta- ja kehittämistyön uudistamiseen ja syventämiseen yhä monialaisemmassa kehittämissympäristössä. Lisäksi koulutuspäivästä saatiin eväitä alkavien yritysten, haasteellisessa kehitysvaiheessa olevien yritysten tai yhdistysten asiakaskohtaisiin. Kouluttajana toimi Diges ry:n Pekka Krook. Lisäksi Kirkastamo-toimintamallia esittelivät projektipäällikkö Niina Hattunen ja tuottaja Hanna Suhonen. Mari Eskelinen-Mäki kertoi puolestaan kuulumiset Kiteen Rikastamosta.

Päivä koostui koulutuksesta, keskusteluista ja tehtävistä, ja se jakaantui seuraaviin osioihin:

- » luovien alojen ja luovan talouden toimintaympäristön kuvaus
- » luovien alojen sparraus: Miten ymmärrän yhä paremmin asiakasta?
- » monialaisen kehittämisen työkalut: Toimialoja ylittävä yhteistyö sekä uusien tuotteiden ja palvelujen kehittäminen monialaisessa yritysverkostossa. Esimerkkinä Keski-Karjalan Rikastamo-ryhmä.
- » Kirkastamo-toimintamallilla tuloksia kulttuuri- ja luovan alan yrittäjyyden kehittämiseen: Kuinka sovittaa yhteen erilaiset roolit toimeentulon turvaamiseksi? Kokemuksia Kirkastamo-klinikasta ja sen tuloksista.

Koulutuspäivään osallistui 16 henkilöä, jotka olivat seuraavista organisaatioista: Pohjois-Karjalan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Keski-Karjalan Kehitysyhtiö Oy Ketä, Karelia-ammattikorkeakoulu, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, Joensuun Tiedepuiston Yrityshautomo, Esittävän taiteen tila ry (Taiten tuottoa -keskus), Taiteen edistämiskeskus ja Pohjois-Karjalan Työ- ja elinkeinotoimisto.

Valtakunnallinen Kirkastamo-koulutus

Valtakunnallinen Kirkastamo-koulutus järjestettiin Helsingissä 13.3.2013 yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston kanssa. Koulutuksen tavoitteena oli siirtää Kirkastamo-toimintamalli verkoston käyttöön, ja verkosto voi jatkossa hyödyntää mallia omassa toiminnassaan. Koulutuksen tavoitteena oli antaa verkostoalueen asiantuntijoille ”Kirkastamalla ajatukset kirkastuu” -teemalla oppeja, joiden avulla he pystyisivät vastaamaan luovien alojen asiakkaiden ennen yrityksen perustamista nouseviin tarpeisiin. Koulutuksen tavoitteena oli antaa konkreettisia eväitä asiantuntijoille, jotka pystyvät paremmin vastaamaan toimijoiden ensivaiheen, ruohonjuuritason, kohtaaisiin.

5 Tulokset: Tavoitteiden toteutumisen ja toteutuksen arviointi

Kuva 5. Kirkastamo-klinikat pyrittiin järjestämään muiden luovien alojen tapahtumien yhteydessä, jolloin klinikan paikka vaihteli Tiedepuiston kokoushuoneista ravintola Kerubin takahuoneeseen. Tärkeintä klinikan paikassa oli, että asiakkaan oli sinne helppo tulla.

KIRKASTAMO-TOIMINTAMALLIN VAKINAISTAMINEN

Luovien alojen toimijoilta on puuttunut Pohjois-Karjalasta neuvontapalvelu, jossa he voisivat selkeyttää mahdollisuuksiaan tarjota osaamistaan ja palveluitaan yritystoiminnan muodossa. Tämän lisäksi toimialan haasteena on, että luovien alojen toimijat kokoavat toimeentulonsa usein monesta eri rahoituslähteestä eikä yritystoiminta välttämättä muodosta ainoaa tulonlähdettä⁹. Kirkastamon lähtökohdaksi nousi näkemys, jonka mukaan uudentyyppisellä neuvontapalvelulla, jolla vastataan ennen yrityksen perustamista nouseviin tarpeisiin, voidaan edistää luovien alojen toimijoiden mahdollisuuksia työllistyä yrittäjinä. Kirkastamo-klinikan tavoitteena oli antaa konkreettisia eväitä toimijoiden ensivaiheen, ruohonjuuritason, kohtaamisiin.

Kirkastamo-toimintatapaan sisältyi erityisen vahvasti monialainen yhteistyö, ketteryys ja valtakunnallisen monistettavuuden mahdollisuus. Kirkastamo oli palvelu, joka täydensi muuta yrityksille suunnattua perusneuvontaa. Sen tavoitteena oli ennen kaikkea alkuvaiheen yritys- ja innovaatio toiminnan kehittäminen sekä ensivaiheen tunnuksellinen neuvonta, jonka pääpaino on suunnitelmien kirkastamisessa. Kirkastamon tavoitteena ei ollut antaa neuvoja varsinaisesti yrityksen perustamiseen (ks. esim. Wulff ym. 2012), vaan tukea alkuvaiheen idean kirkastamista kohti yritystoimintaa.

Kirkastamon alkuvaiheessa todettiin, että kokonaan uuden, luovien alojen neuvontaa antavan organisaation tai toimen perustaminen Pohjois-Karjalaan olisi liian iso haave, joka ei tulisi toteutumaan. Sen sijaan Kirkastamon neuvonta tulisi sijoittaa olemassa oleviin neuvontaorganisaatioihin ja mielellään osaksi nykyisten henkilöiden osaamisalueita. Kirkastamo-klinikan asiakkaiden lisäksi hankkeen kohderyhmänä olivatkin seudun kehitysyhtiöiden, Uusyrittäjäkeskuksen, ELY-keskuksen ja TE-toimiston yritysneuvojat ja -kehittäjät. Kirkastamo-klinikat toteutettiin monialaisessa yhteistyössä niin, että jokainen klinikalle osallistunut yritysneuvoja tai -asiantuntija pystyi sekä jakamaan omaa osaamistaan asiakkaan hyväksi että vastaanottamaan klinikan substanssiasiantuntijan asiakkaalle antamaa sparrausta. Yritysneuvojille klinikat toimivat samalla myös oman osaamisen kasvattamisen välineenä. Lisäksi klinikoilla huomattiin, että yritysneuvojat oppivat samalla myös toisiltaan ja tutustuivat paremmin toistensa organisaatioihin ja näiden tarjoamiin palveluihin. Pienellä paikkakunnalla usein ajatellaan, että kaikki tuntevat jo valmiiksi toisensa, jolloin verkostoituminen koetaan turhaksi. Yhteistyössä toteutetut Kirkastamo-klinikat kuitenkin osoittivat, että tämä ei todellisuudessa pidä paikkaansa: klinikalla opittiin aina jotain uutta.

⁹ Luovan työn tekijä voi yhdistellä työelämässä erilaisia rooleja ja työsuhdemalleja turvatakseen toimeentulonsa oman osaamisensa pohjalta. Moninaisia toimeentulon malleja on esitelty mm. Petteri Huvion artikkelissa Työ muuttaa muotoaan (Sparraajan käsikirja. Askelmerkkejä luovien alojen kehittämiseen. 2012, 29–30.).

Kirkastamo-toimintamallin vakinaistamisen haasteeksi nousi pysyvän kotiorganisaation löytäminen. Olemassa olevat organisaatiot kokivat, että jo nykyisillä toimenpiteillä ja tarjottavilla palveluilla saavutetaan luovien alojen asiakkaat, eikä Kirkastamon koettu tuottavan palvelutarjontaan mitään uutta. Resurssi- ja rahapula tulivat myös toiminnan vakinaistamisen esteeksi. Tavoitteena myös oli, että hankkeen hallinnoijana Karelia-ammattikorkeakoulu hyödyntäisi hankkeen tuloksia ja hyviä käytänteitä selvittämällä toimintamallin hyödyntämismahdollisuuksia Visualisointitehtaassa, joka valmistuttuaan voisi tarjota Kirkastamolle fyysisen toimintaympäristön. Valitettavasti myöskään hallinnoija ei pystynyt vahvistamaan Visualisointitehtaan soveltuvuutta Kirkastamon fyysiseksi toimintaympäristöksi. Tästä johtuen Kirkastamo-toimintamallia ei pyritty siirtämään fyysisesti mihinkään organisaatioon, vaan toimintamalli vakiinnutettiin osaksi yritysneuvojen ja -kehittäjien omaa osaamista. Klinikoiden asiantuntijoina vierailivat Pohjois-Karjalan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Jonna Välimäki ja Tuula Lehtonen, Joensuun seudun Työ- ja elinkeinotoimiston Minna Komulainen, Joensuun Seudun Kehittämisyhtiö Josek Oy:n Tuomo Roivas, Keski-Karjalan Kehitysyhtiö Oy Ketin Mari Eskelinen-Mäki, Pohjois-Karjalan Uusyrityskeskukseen Eija Lampio ja Anu Simanainen, Taiteen edistämiskeskukseen (entinen Pohjois-Karjalan taidetoimikunta) Hanna Susitaival sekä Karelia-ammattikorkeakoulun Jari Kupiainen. Jokainen klinikalla vierailut asiantuntija pystyy jatkossa hyödyntämään Kirkastamo-toimintamallia omassa työssään ja omissa asiakas-kohtaamisissa.

Hankkeen projektiryhmä¹⁰ toteutti toimintamallia ja sen vakinaistamista arvioivan analyysin, joka on esitelty kokonaisuudessa alla.

¹⁰ Hankkeen projektiryhmään kuuluivat: Kupiainen Jari, Karelia-ammattikorkeakoulu, Oinonen-Eden Elli, Itä-Suomen yliopisto/Aducate, Pyykkönen Markku, Joensuun Popmuusikot ry, Roivas Tuomo, Josek Oy, Ruuska Sanna, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Simanainen Anu, Pohjois-Karjalan Uusyrityskeskus, Susitaival Hanna, Taiteen edistämiskeskus ja Välimäki Jonna Pohjois-Karjalan ELY-keskus.

Klinikkatoiminnan vahvuudet ja hyvät puolet

To the point, täsmäneuvontaa todellisiin tarpeisiin

Mahdollisuus havaita omat vahvuudet ”onko minusta/hankkeestani tähän”

Toivo ja usko luovan alan yrittämisestä

Käytännön työ ja verkostoituminen

Pitäisikö teemoittain olla Kirkastamossa potentiaalisia asiakkaita?

Verkostoituminen

Ideointi

Asioiden tarkastelu eri näkökulmista

Tavallaan kapeampi toimialajoukko, esim. apurahanhakijat, jolloin voidaan keskitetysti kohdentaa toiminta

Osaavia neuvoja useilta eri aloilta

Hyvät, asiantuntevat ja ammattitaitoiset vetäjät/neuvojat

Paikallisen kentän ja toimijoiden tuntemus hyvä

Verkostot

Monipuolisuus

Asiantuntevuus

Tunnettavuus

Luotettavuus

Henkilökohtaiset verkostot

Henkilökohtainen kontakti

Etukäteispaneutuminen

Asiantuntijan ammattitaito ja vahva kokemus

Matalahko kynnykset osallistumiselle

Tiivis, hyvä paketti

Klinikkatoiminnan heikkoudet

Kuka tästä tietää?

Jatkuvuus » Tuleeko asiakas uudelleen?

Päästäänkö konkretiaan?

Nopea aikataulu

Jatkuvuus?

Jatkuvuuden puuttuminen

Onko tällä hetkellä kovin henkilöistä esim. jos avainhenkilö/neuvoja siirtyy muihin tehtäviin, mitä jatkossa?

Epäsäännöllisyys

Liian vähän aikoja

Vastakkainasettelu yritysneuvojien kanssa

Henkilökohtaiset verkostot

Useamman eri taiteen alojen syvämmäin tuntevan sparraajan avulla voitaisiin päästä parempaan lopputulokseen

Ei säännöllistä/pysyvää

Onko muita asiantuntijoita vai onko yhden henkilön varassa?

Ei voida tarjota kaikille halukkaille

Klinikkatoiminnan mahdollisuudet

Perinteisten ja uusimuotoisten mallien edistäminen taiteen tekijöille

Yritys/taiteilija/toimija ”ryppäiden” muodostus, joka edellyttää vuosien pitkäjänteistä kirkastamistyötä

Lisää yhteistyökumppaneita

Eri alojen/näkökulmien avautuminen

Toisten toimijoiden ymmärtäminen

Uusien mahdollisuuksien ja keinojen löytäminen yrittäjyyteen tai taiteilijana toimimiseen

Tarvetta toiminnalle on kasvavassa määrin

Monistettavuus valtakunnallisesti

Laajentuminen

Virkamiesten koulutus

Uudet ansaintamallit

Parempi maailma

Säännöllisesti järjestäytyvä hyvä tapa kehittää toimijoiden osaamista ja oman työn suunnittelua, mallista täytyy tulla tuttu, jotta sitä osataan hyödyntää

Entistä enemmän sisältöpuolen ja liiketoimintaosaamisen yhdistämistä samaan tapaamiseen » polku kohti yrittäjyyttä

Klinikkatoiminnan uhkatekijät

”Systeemin” näkökulma

Tasapäistävät mallit

Yleinen syrjäseutujen alasajo

Minusta tärkeää on ratkaista luovan alan kehittämisen alueellinen koordinaatio: ketkä aluekehittäjät sitoutuvat ja missä roolissa?

Jatkuvuus, vetovastuu?

Liika paapominen passivoi, odotetaan, että joku tekee asiat omasta puolesta

Taiteilijoiden oma vastuu pitää muistaa

Rahoituksen väheneminen maanlaajuisesti sekä EU:ssa

Jatkuvuus » Miten toteutetaan hankkeen päätyttyä?

Yritysneuvonnan eriytyminen ja suppea toiminta » Mitä Kirkastamon jälkeen?

Maksullisuus

Rahoituksen loppuminen, epäsäännöllisyys

Rahoitus » pysyvyys

Onko asiantuntija aina käytettävissä, onko muita asiantuntijoita?

VAPAAT KOMMENTIT JA KEHITYSIDEAT KIRKASTAMO-TOIMINTAMALLIN VAKIINNUTTAMISEKSI

Koulutus- ja aluekehitysorganisaatioiden sitouttamista tulee vahvistaa » kytkenät muuhun koulutus- ja elinkeinotoimintaan systemaattisiksi

Luovien alojen näkyvyyttä ja potentiaaleja muille toimijoille lisättävä ja konkretisoitava

Edunvalvontaa kehitettävä

Luovat alat Pohjois-Karjalassa: Koordinaatioryhmä; uudet liiketoimet, kasvuyritysten löytäminen, kansainvälistyminen + Josek, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan Ely-keskus, Tiedepuisto, Pohjois-Karjalan uusyrityskeskus ja Joensuun Popmuusikot ry. Mikä on kenenkin rooli? Kuka / mikä taho koordinoi?

Kirkastamon tarkoituksena on synnyttää uutta yrittäjyyttä ja yritystoimintaa. Kuka ottaa kopin (Tiedepuisto vai Uusyrityskeskus)?

Miten hoidetaan luovan alan alueellinen edunvalvonta?

Pitäisikö olla alueellinen luovan alan yritysasiantuntijayritys?

Luovien alojen osuuskunta » siirtymä yrittäjyyteen

Toimintojen jakaminen usealle organisaatiolle, selvä tehtäväjako toimijoiden kesken sekä säännöllinen yhteydenpito ja kokemusten vaihtaminen

Luovien alojen verkoston kehittäminen on tärkeää » Ehkä joku yhteinen foorumi, jossa käsitellään luovien alojen asioita ja Kirkastamo-mallia

Myös valtakunnallinen tunnettavuus tärkeää » Tiedottaminen tärkeässä roolissa

Luovan alan asiantuntija (jolla on laajat verkostot valtakunnallisesti, alueellisesti ja kokemusta taiteen sisällöistä, rahoituksesta ja mahdollisuuksista) töihin kokopäiväisesti Josek-toimistolle. Näin varmistettaisiin myös luovien alojen kehittäminen, jota ei tapahdu yksittäisissä sparrauspäivissä. Tämä työntekijä voisi käydä seminaareissa yms. ja olisi näin kehityksen kärjessä.

Jos tuleva uusi organisaatiomme mahdollistaa, niin haluaisin tarjota tukemme toimintamallin vakiinnuttamiseksi. Edes vaikka tilan muodossa, ja klinikoita voisi järjestää tiloissamme ja voimme auttaa tiedostuksessa. Ehkä voisimme jopa ottaa vastaan ilmoittautumiset ja vastata ylipäättänsä käytännön järjestelyistä.

Hankkeen projektiryhmän toteuttamaa toimintamallia ja sen vakinaistamista arvioivan analyysin yhteenvedona voi todeta, että klinikkatoimintaa pidetään yleisesti hyvänä asiana. Mallin vakiinnuttamisen osalta pitäisi huomioida alan kehittämisen kokonaisuus ja se, että tulevaisuudessa pitäisi pystyä päättämään, mitä luovien alojen hyväksi tehdään ja mikä on kunkin organisaation rooli kehittämistyössä. Lisäksi pitäisi pyrkiä päättämään yhteisistä pelisäännöistä kuten luovien alojen tiedottamisesta, laajemmasta kehittämisestä ja strategioiden implementoinnista.

Kirkastamo-toimintamallin tuloksia voidaan pitää hyvinä, sillä sen avulla panostettiin luovien alojen yrittäjyyden lisäämiseen parantamalla alkuvaiheen neuvontapalveluita: kannustettiin yrittäjyyteen, synnytetttiin olemassa oleville yrittäjille uutta liiketoimintaan ja poistettiin yrittäjyyden esteitä. Välillisesti toimintamalli lisäsi yrittäjyysmyönteisyyttä, kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan sekä auttoi tunnistamaan ja tunnustamaan yrittäjyyden mahdollisuuksia.

VASTAVUORONIN HYVIEN KÄYTÄNTEIDEN JA OSAAMISEN SIIRTO

Hankkeen tuloksena syntyi vastavuoroinen hyvien käytänteiden ja osaamisen siirto työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston kanssa. Hankkeessa toteutettiin Luotu-päivä, Rikastamo-konsepti, Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivä sekä valtakunnallinen verkostokoulutus Kirkastamo-toimintamallin vakiinnuttamiseksi. Hankkeen tuloksena toteutui osaamisen siirto ja luovien alojen hyvien käytäntöjen levittäminen alueellisella ja valtakunnallisella tasolla. Luovien alojen verkoston tarjoamat valtakunnalliset palvelut toimivat Kirkastamon tukipalveluina ja muualla hyväksi havaitut käytännöt hyödynnettiin Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän kehittämisessä.

Luotu-päivän, Rikastamo-konseptin sekä Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivän toteutuksen tuloksena mahdollistui valtakunnallisen osaamisen siirtäminen paikalliseksi toiminnaksi. Luovien alojen verkoston tarjoamat luovien alojen palvelut mahdollistivat sen, että Pohjois-Karjala oli yhdenvertainen muiden alueiden kanssa valtakunnallisten tukipalveluiden saamisessa. Alueiden yhdenvertaisuuden vaikutuksesta valtakunnallisia hyviä käytäntöjä ja niiden vaikutuksia on myös tulevaisuudessa helpompi vertailla eri alueiden kesken. Tämä taas edelleen kehittää valtakunnallisia palveluita ja niiden aluelähtöisyyttä sekä yhdenvertaistaa eri alueiden palvelurakennetta.

Luovien alojen verkoston toiminta perustuu paitsi hyvien käytäntöjen ja hyväksi koettujen toimintamallien levittämiseen, myös uusien mahdollisuuksien tunnistamiseen ja uusiin ennakkoluulottomiin avauksiin. Luovien alojen verkosto jatkaa Kirkastamo-toimintamallin käyttöä osana verkostotyötä ja jalkauttaa mallia valtakunnalliseksi käytännöksi. Alkuvaiheen yritysneuvonnan haasteet ovat kaikkialla samat. Pohjoiskarjalaisen hyvän käytännön, Kirkastamon, levittäminen valtakunnalliseksi auttaa niitä alueita, jotka ovat kohdanneet samoja ongelmia alkuvaiheen yritysneuvonnan puuttumisessa.

6 Jatkotoimet ja ehdotukset

Kirkastamo-hankkeen tavoitteena oli vakiinnuttaa pilottina aloitettu klinikatoiminta yhden neuvojan mallista verkostoksi niin, että tuloksena syntyy vakinaistamisen toimintamalli sekä pysyvä neuvontaa antava verkosto ja sparraukselle sopiva toimintaympäristö. Pysyvän toimintamallin tarkoituksena oli varmistaa asiakkaiden saavutettavissa oleva palvelupolku, joka toimisi yhden luukun periaatteella. Edellytyksenä oli, että hankkeen kohderyhmänä olevat organisaatiot sitoutuvat toiminnassaan uudensuuntaisiin toimintatapoihin.

Hankkeen lopputuloksena syntynyt kuvaus toimintamallista, johon sisältyy palvelupolku sekä verkoston kuvaus ja jatkuvuuden todentaminen, on erilainen kuin hankkeen lähtökohtatilanteessa ajateltiin. Vanhojen toimintatapojen muuttaminen perinteisestä yritysneuvonnasta kohti pitkäjänteistä ja asiakaslähtöistä sparrausta ei toteudu hetkessä. Aika-, raha- ja resurssipula pakottavat toimimaan tehokkaasti, rutiininomaisesti ja vanhojen, sovitujen konventioiden mukaisesti. Nykyinen asiakkaan palvelupolku on pitkälti tuotettu ja eri organisaatiot toisiinsa ketjuttava, eikä sen muuttaminen yhden luukun periaatteeksi onnistu lyhyen hankkeen aikana.

Toivottua, pysyvää sparraustoimintaa ja vakiintunutta toimintaympäristöä ei pystytty hankkeen aikana synnyttämään. Nykymuodossaan Kirkastamo-klinikoiden järjestäminen omana toimintana lakkaa. Kirkastamo-toimintamalli vakiinnutettiin kuitenkin osaksi verkostoneuvojien organisaatioita, jolloin toiminta jatkuu nykyisten toimintatapojen rinnalla. Se, kuinka toimintamalli jää elämään, pystytään todentamaan vasta tulevaisuudessa.

Toteutetut toimenpiteet – Kirkastamo-klinikat, Luotu-päivän, Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivä, Rikastamo-pilotti sekä valtakunnallinen Kirkastamo-koulutus – osoittautuivat tehokkaiksi tavoiksi toimia, ja uudenlaisten toimintatapojen käyttöä kannattaa jatkaa. Kirkastamo-hankkeen järjestämien Luotu-päivien ja Rikastamo-pilotin tuloksena eri alojen yrittäjät pääsivät tutustumaan toisiinsa ja verkostoitumaan keskenään, mikä mahdollisti uusien kontaktien syntymisen. Rikastamo-pilotti mahdollisti myös uu-

denlaisen tavan tehdä eri alojen välistä yhteistyötä, ja samalla yritysneuvojat pääsivät osaksi uudenlaista, yrittäjälähtöistä toimintatapaa. Luotu-päivän ja Rikastamo-pilotin kaltaisia, eri alojen yhteisiä verkostoitumis- ja matchmaking-tilaisuuksia kannattaa järjestää tulevaisuudessakin. Taiteen, kulttuurin ja luovien alojen rahoituspäivä sekä apurahaklinikat osoittautuivat hyväksi toimintatavaksi eri rahoitusmuotojen ja apurahojen yhdistämiseksi. Tavoitteena on, että Rahoituspäiviä järjestetään Pohjois-Karjalassa tulevaisuudessakin.

AMMATTIKORKEAKOULUN HANKETOIMINTA

Ammattikorkeakoulussa on toteutettu erilaisia hankkeita, jotka voidaan karkeasti ottaen jakaa kolmeen kategoriaan toteutustavasta riippuen: tiimivetoinen, opetukseen integroitu ja yksilövetoinen hanke. Esimerkki tiimivetoisesta hankkeesta on monivuotinen, suuren budjetin ESR-hanke, jossa on useampia toteutettavia toimenpitekokonaisuuksia ja niiden organisoimisesta vastaa projektipäällikön lisäksi useampi projektikoordinaattori. Tällainen hanke on ollut mm. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hallinnoima Creative Managers -hanke¹¹. Opetukseen integroidussa hankkeessa on projektipäällikkö, joka vastaa projektin toimenpiteiden koordinoinnista, ja toimenpiteiden toteuttaminen on sidottu opettajien ja oppilaiden toteutettavaksi. Opetukseen integroitu hanke tukee opetussuunnitelmia ja antaa siihen tarvittavia lisäresursseja. Useamman vuoden hanke edistää TKI-toiminnan ja opetuksen integrointia. Esimerkkinä opetukseen integroidusta hankkeesta on Tourist Guide for Northern Periphery (TG4NP) -hanke¹². Kirkastamo-hanke on esimerkki yksilövetoisesta, toteutusajaltaan lyhyestä ja budjetiltään pienestä selvityshankkeesta, jonka toimenpiteiden toteuttaminen on hankkeen ydinhenkilön vastuulla. Yksilövetoisen hankkeen etuna on, että nopeatempoisilla toimenpiteillä saadaan paljon aikaiseksi lyhyessä ajassa. Yksilövetoisia hankkeita voidaan myös yhdistää eri organisaatioiden yhteisiksi hankkeiksi, jolloin kokonaisuus on suurempi ja moniulotteisempi. Esimerkkinä useamman organisaation yhteistyönä toteutetusta hankkeesta ovat Luova Pohjois-Karjala II -hanke¹³, jonka toteutuksesta vastasivat Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun lisäksi Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate, Stone Pole Oy:n Suomen Kivikeskus ja Outokummun kaupungin Vanha Kaivos sekä Kortteli 48 – luova osaamisyhteisö -hanke¹⁴, jonka toteutuksesta vastasivat Joensuun kaupungin lisäksi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja Itä-Suomen yliopiston kunta- ja aluetutkimuskeskus Spatia.

¹¹ Ruotsalainen, M-L. 2012. Creative Managers – luovan talouden kansainvälinen erikoisosaaja- ja tuotajavalmennus: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C63.

¹² <http://www.tg4np.eu/>

¹³ Hattunen, N. 2012. Luova Pohjois-Karjala II: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C59.

¹⁴ Hattunen, N., Erola, J. & Hyttinen, S. 2012. Kortteli 48 – luova osaamisyhteisö 2011–2012: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C61.

Suosituksena voi sanoa, että tulevaisuudessa ammattikorkeakoulun kannattaa toteuttaa ainoastaan opetukseen integroituja ja sidottuja hankkeita, joiden toteutukseen ja tuloksiin hallinnoija pystyy sitoutumaan. Kestoltaan lyhyiden ja nopeatempoisten hankkeiden ongelmana on yksilövetoisuus, jolloin hankkeiden toteuttaminen on yhden henkilön ja hänen osaamisensa varassa. Nopeatempoisten hankkeiden ongelmana on, että opetukseen integroituminen ei onnistu niin helposti. Hallinnoijan on myös vaikeaa sitoutua hankkeen toteutukseen ja toteutuksen jälkeisiin tuloksiin nopean aikataulun ja henkilövetoisuuden vuoksi. Tällöin hankkeessa aikaansaadut tulokset ja osaaminen eivät siirry hallinnoijan eduksi.

LUOVIENTALOJEN TULEVAISUUS POHJOIS-KARJALASSA

Luovientalojen kehittäminen on ollut Pohjois-Karjalassa hyvin sirpaleista. Karelia-ammattikorkeakoulu on toteuttanut useita luovientalojen aluekehityshankkeita ja osallistunut aktiivisesti työ- ja elinkeinoministeriön Luovientalojen verkoston toimintaan sekä toiminut verkoston alueyhteyshenkilönä. Joensuun Popmuusikot ry on toteuttanut omaan osaamisalaansa, musiikkialaan, liittyviä kehityshankkeita. Tämän lisäksi Joensuun Tiedepuisto on ruvennut systemaattisesti kehittämään Pohjois-Karjalan pelialaa ja tehnyt siihen liittyvää strategiatyötä. Itä-Suomen filmikomissio (EFFC) on siirtynyt 1.1.2013 alkaen Joensuun Seudun Kehittämisyhtiö Josek Oy:n alle. Näyttäisikin siltä, että jatkossa luovientalojen kehittäminen tulisi hajauttaa maakunnassa niin, että kukin organisaatio keskittyy kehittämään oman erityisosaamisensa aluetta. Tällöin voitaisiin yhteisesti määritellä, että pelialan kehittäminen kuuluu Joensuun Tiedepuistolle, musiikkialan kehittäminen Joensuun Popmuusikoille, elokuvien kehittäminen Josekin alle siirtyneelle Itä-Suomen filmikomissiolle ja mobiiliteknologioiden kehittäminen Karelia-ammattikorkeakoululle. Näin kukin voi keskittyä omaan osaamisalueeseensa ja kehittäminen olisi systemaattisempaa. Tähän asti on pyritty hallitsemaan yleisellä tasolla kaikkia luovientaloja ja kukin on toteuttanut omia kehityshankkeita jopa toisistaan tietämättä, mutta varsinainen yhteistyö ja strategiatason kehittäminen on jäänyt Pohjois-Karjalassa puuttumaan. Osaamisaloihin keskittyminen voi auttaa myös strategioiden implementoinnissa.

Kirkastamo-hankkeen lopputuloksena Pohjois-Karjalan luovientalojen edistämiseksi perustettiin verkosto, jonka tehtävänä on jatkaa alan yrittäjyyden kehittämistä, aluekehitys- ja edunvalvontatyötä sekä tehdä tiivistä yhteistyötä valtakunnallisen Luovientalojen verkoston kanssa. Perustettu verkosto on vapaamuotoinen ja siihen kuuluvat organisaatiot ovat Itä-Suomen yliopisto, Joensuun kaupunki, Joensuun Tiedepuiston Yrityshautomo, Karelia-ammattikorkeakoulu, Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan TE-toimisto, Pohjois-Karjalan Uusyrityskeskus, Taiteen edistämiskeskus ja seudun kehitysyhtiöt (Josek, Ketä ja Pikes). Verkoston toiminta aloitettiin Kirkastamohankkeen ensimmäisessä yhteisessä kokouksessa 19.3.2013. Tavoitteena on, että verkoston jäsenet kutsuvat kukin vuorollaan toisiaan koolle ja ylläpitävät osaltaan Pohjois-Karjalan luovientalojen kehittämistyötä. Verkoston käynnistämisen jälkeen se täydentää verkostoon kuuluvia organisaatioita ja yhteishenkilöitä tarpeen mukaan.

Kirkastamo-klinikan kaltaista, eri organisaatioiden neuvojat yhteen kokoavaa yhden luukun periaatteen mukaista sparrausta kannattaa myös tulevaisuudessa jatkaa esim. juuri perustetussa Pohjois-Karjalan luovien alojen verkostossa. Yksi vaihtoehto on, että verkosto järjestää säännöllisiä, julkisia sparrauspäiviä, joissa etsitään uusia ja liiketaloudellisesti kannattavia luovien alojen ideoita. Jatkopoluttaminen syntyy automaattisesti verkoston jäsenten keskuudessa.

LUOVAT ALAT POHJOIS-KARJALASSA 2013: TOIMINTAA. NYT!

Kirkastamo-hankkeen projektiryhmän näkemys luovien alojen kehittämisestä Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalan luovien alojen elinkeinotoiminta kasvaa koko ajan. Vuonna 2008 Pohjois-Karjalassa toimi 683 luovien alojen yritystä, joiden yhteinen liikevaihto oli 345 miljoonaa euroa ja jotka työllistivät noin 2700 henkilöä (Liiri ym. 2011, 28–30). Luovat alat sitovat toimintaansa keskeisen osan koko alueen kolmannen sektorin yhdistyksistä kulttuurista urheiluun ja terveydenhuollosta sosiaalipalveluihin. Kulttuuritapahtumien ja esitysten, urheilun ja liikunnan yleisötapahtumien sekä matkailun ohjelmapalvelujen asiakkaat mukaan laskettuna voidaan arvioida, että luovien alojen tuottamia palveluja käyttää Pohjois-Karjalassa vuosittain jopa miljoona asiakasta, joista kasvava osa on kansainvälisiä vieraita.

Pohjois-Karjalan luovien alojen elinkeinotoiminnan vaikutusten piiriin kuuluu koko alueen väestö ja kasvusta hyötyvät alueella kaikki. Alueen maine ja vetovoimaisuus lepäävät yllättävän suurelta osin luovien alojen kasvun ja elinvoimaisuuden varassa. Luovien alojen tärkeyttä korostetaan kaikkien alueviranomaisten strategioissa. Esimerkiksi ne ovat Joensuu-seudun kasvustrategian yksi kolmesta kärjestä. Kuitenkin toimet luovien alojen alueelliseksi tukemiseksi hakevat muotoaan. Luovat alat ei ole yhtenäinen teollisuussektorin kaltainen toimiala. Käsité sitoo yhteen suuren joukon eritasoisia toimijoita, joita tarkastellaan elinkeinotoimintana. Kasvu vaatii myös hallinnollisilta tukitoimilta uudenlaista elinkeinopoliittista ajattelua – etenkin koska luovien alojen yrittäjyyteen sisältyy merkittäviä kasvupotentiaaleja esimerkiksi peliteollisuudessa ja mediakulttuurin sisältötuotannossa.

Luovien alojen kehittämisen alueellista kokonaisvastuuta ei ole tällä hetkellä Pohjois-Karjalassa kenelläkään eikä mikään taho toimi luovien alojen alueellisena edunvalvojana kansallisella tasolla eikä kansainvälisesti.

Julkisella hankerahoituksella on Pohjois-Karjalassa 2000-luvulla tuettu luovien alojen kehittämistä miljoonilla euroilla. Keskeisenä hanketoimijana on ollut Karelia-ammattikorkeakoulu. Julkisen talouden leikkausten vaikutuksesta Karelia-ammattikorkeakoulun hanketoiminta supistuu toistaiseksi, mutta amk on sitoutunut alan kehittämiseen luovan talouden keskuksen kautta. Oppilaitoksena Karelia-ammattikorkeakoulun mahdollisuudet alueellisen elinkeinopoliittikan käytännölliseen ohjailuun ovat rajalliset. Tämä rooli kuuluu mieluummin ELY-keskukselle, maakuntaliitolle ja seudun kehittämissyhtiöille. Edellisten tehtävät ovat jääneet lähinnä rahoittamiseen ja alueelliset kehittämissyhtiöt et-

sivät vieläkin toimintatapoja luovien alojen kehittämiseen. Alueen kehittämissyhtiöistä erityisesti Josekin rooli voisi olla luovien alojen elinkeinotoiminnan kehittämisessä nykyistä näkyvämpi.

Kirkastamo-hanke esittää, että jokin edellä mainituista organisaatioista ottaa luovien alojen alueellisen edunvalvonnan tehtäväkseen ja osoittaa siihen työntekijä- ja työaikaresursseja. Tehtävän luonteen kannalta olisi tärkeää, että sitä hoitaisi aidosti asiaan sitoutunut henkilö. Mikäli luovien alojen elinkeinotoiminnan kehittämisestä ja edunvalvonnasta ei kanna vastuuta kukaan, pitkäjänteinen kehittämistyö ja tehdyt satsaukset voivat valua hukkaan.

Lähteet

Fact Sheets – Luovat alat. 2010. Hermia Oy:n julkaisuja 10/2010.

Hattunen, N. (toim.) 2012a. KOKO aluekehittämisen välineenä Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: B38.

Hattunen, N. 2012b. Jalostamo- ja Kirkastamo-klinikat. Teoksessa Hattunen, N. (toim.) KOKO aluekehittämisen välineenä Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: B38, 24–28.

Hattunen, N. 2012c. KuTu – kulttuurista tulevaisuutta 2011–2012: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C60.

Hattunen, N. 2012d. Luova Pohjois-Karjala II: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C59.

Kestävästi kasvava, älykkäästi uudistuva. 2012. Joensuun kaupungin ja keskeisten toimijoiden näkemys kaupunkiseudun yhteisistä kasvuvaihtoehtoista. http://www.carelian.fi/download/343/joensuun_seudun_kasvustrategia/pdf.

Krook, P. 2012. Johdanto. Teoksessa Förbom, J. (toim.) Sparraajan käsikirja – Askelmerkkejä luovien alojen liiketoiminnan kehittämiseen. Luovan Suomen julkaisuja 7/2012, 9-14.

Liiri, H. Hattunen, N. & Kahreman, M. 2011. Luovat alat Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C 48.

Luova raha. Näkökulmia luovien alojen rahoitukseen. 2011. Hermia Oy:n julkaisuja 4/2011.

Työ- ja elinkeinoministeriön Luovien alojen verkoston toimintasuunnitelma vuodelle 2013.

Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015. 2007. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 10/2007.

Ruotsalainen, M-L. 2012. Johdanto. Teoksessa Kupiainen, J. ja Ruotsalainen, M-L. (toim.) Luovien alojen managerointi ja alueellinen kehitys: Kokemuksia Pohjois-Karjalasta. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, C:62, 8-10.

Wulff, S. Mykkänen, M. Varis, J. Voutilainen, P. & Keski-Orvola E. (toim.) 2012. Asiantuntijayrittäjyyden suunnittelijan pelikirja. Itä-Suomen yliopisto, Koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate.

Lisätietoa luovista aloista

Fact Sheets – Luovat alat.2010. Hermia Oy:n julkaisu 10.
http://www.luovatila.fi/instancedata/prime_product_intranet/cursor/embeds/FactSheets_Luovat_alat_2010-3.pdf

Kompassi - suunnannäyttävä luovan alan neuvontapalveluiden viidakossa: <http://www.kompassipolku.fi>

Luova Raha. 2011. Näkökulmia luovien alojen rahoitukseen. Hermia Oy:n julkaisu 4.
http://www.tem.fi/files/29724/Luova_Raha_Nakokulmia_Julkaisu_2011.pdf

Luova Suomi: <http://www.luovasuomi.fi/>

Luovuudesta kasvua ja uudistumista. 2012. Luovaa taloutta edistävät julkiset toimet ja kehittämislinjaukset. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 40.
http://www.tem.fi/files/34626/TEMjul_40_2012_web.pdf

Sparraajan käsikirja – Askelmerkkejä luovien alojen yrittäjien sparraukseen. 2012. Luovan Suomen julkaisu 7. <http://www.luovasuomi.fi/article/1247>

Valtakunnallinen Luovien alojen verkosto: <http://www.luovasuomi.fi/verkosto/luovien-alojenverkosto>

Pohjois-Karjalan luovien alojen selvityksiä ja raportteja

Hattunen, N. (toim.). 2013. Kirkastamalla kohti luovien alojen parempaa ja kannattavampaa liiketoimintaa. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu C: Raportteja 2.

Hattunen, N. & Oikarinen, R. 2013. Kulttuurimatkailullinen Venäjä-pilotti: Loppuraportti. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu C: Raportteja 3.

Hattunen, N. & Oikarinen, R. 2013. Tuotteistamalla ne venäläiset tulee? Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu C: Raportteja 4.

Kupiainen, J & Ruotsalainen, M-L. 2012. Luovien alojen managerointi ja alueellinen kehitys: Kokemuksia Pohjois-Karjalasta. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C62.

Ruotsalainen, M-L. 2012. Creative Managers – luovan talouden kansainvälinen erikoisosaaja- ja tuottajavalmennus: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C63.

Hattunen, N. (toim.) 2012. KOKO aluekehittämisen välineenä Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: B38.

Hattunen, N. 2012. KuTu – kulttuurista tulevaisuutta 2011–2012: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C60.

Hattunen, N. 2012. Luova Pohjois-Karjala II: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C59.

Hattunen, N., Erola, J. & Hyttinen, S. 2012. Kortteli 48 – luova osaamisyhteisö 2011–2012: Loppuraportti. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C61.

Hattunen, N. & Löppönen, H. 2012. Pohjois-Karjalan luovat yhdistykset. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: B37.

Hattunen, N., Kahreman, M. & Liiri, H. 2011. Luovat alat Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C 48.

Hattunen, N., Turunen, T. & Turunen, T. 2011. Esiselvitys harjoittelu- ja työtilahotellin toteuttamisesta Joensuun seudulla. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu: C50.

Sivonen, S. 2011. Itä-Suomen korkeakoulujen osaaminen kulttuurimatkailun kehittämässä. Spatian raportteja 05/2011.

Sivonen, S. 2011. Kaupungin luova tila asukkaiden, luovan talouden ja matkailijoiden kohtauspaikkana. Spatian raportteja 7/2011.

Ennakkotehtävä Kirkastamo-tapaamista varten

YHTEYSTIEDOT:

Nimi	Osoite
Postinumero ja postitoimipaikka	Puhelinnumero
Sähköposti	Internet-sivut
Taiteenala	

KUVAUS IDEASTA / SUUNNITELMASTA:

Idea / suunnitelma	Mahdolliset osallistujat / asiakkaat kohderyhmät
Toiminta-alue	Tiedotus / markkinointi
Yhteistyökumppanit	Sisältö viidellä sanalla

ANALYYSI IDEASTA / SUUNNITELMASTA:

Vahvuudet	Heikkoudet
Mahdollisuudet	Uhat

TAPAAMISEN TAVOITTEET (MITÄ TOIVOTTE TAPAAMISELTA?)

--

Kirkastamo-klinikan asiakastietolomake

ASIAKASTIETOLOMAKE	
Tilaisuus:	
Aika / kellonaika:	
Kirkastamo-asiantuntija:	
Osallistujan nimi:	
Osallistujan taiteen ala / nimike:	
Osoite:	
Postinumero:	Postitoimipaikka:
Puhelinnumero:	
Sähköposti:	
Nettisivut:	
Keskustelun aiheet: ☐ idean kirkastaminen ☐ rahoitus ☐ tuotanto ☐ yhteistyökumppanit ☐ verkostoituminen ☐ kansainvälistyminen ☐ muuta	
Jatkotoimenpiteet:	
Päiväys:	
Osallistujan allekirjoitus:	
Kirkastamo-asiantuntijan kuittaus:	

Kirkastamo-klinikan asiakaspalaute

Kokemuksesi Kirkastamo-klinikasta

Aika ja paikka		
Kirkastamo-asiantuntijan nimi		
Mistä sait tiedon Kirkastamo-klinikasta?		

Anna arviosi seuraaviin kohtiin asteikolla 1-5
(1=huono, 2=välttävä, 3=tyydyttävä, 4=hyvä, 5=erinomainen)

Vastasiko Kirkastamo-klinikka sille etukäteen asettamiasi toiveita/ tavoitteita?		
Oliko asiantuntijan tapaamisesta Sinulle hyötyä?		
Kirkastamo-asiantuntijan ammattitaito		
Kirkastamo-asiantuntijan asenne		
Yhteistyön sujuvuus Kirkastamo-asiantuntijan kanssa		
Yhteistyön sujuvuus Kirkastamo-klinikan järjestäjän kanssa (esim. ilmoittautumiset, viestintä, käytännön järjestelyt)		

Sana on vapaa:

--	--	--

Kiitos!

Kirkastamo-klinikan ilmoitus

Kirkastamo-klinikka

Joensuussa tiistaina 19.2.2013

Kirkastamo-klinikan keskeisenä tavoitteena on auttaa luovien alojen yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjiksi aikovia parempaan ja kannattavampaan liiketoimintaan. Klinikalle varataan aika henkilökohtaiseen, tunnin mittaiseen tapaamiseen 11.2.2013 mennessä. Klinikkan asiantuntijana toimii tuottaja Hanna Suhonen.

Osallistuminen on maksutonta.

Klinikkan ajanvaraukset ja lisätietoja:
niina.hattunen@karelia.fi

LISÄTIETOA
OSOITTEESTA:
<http://kirkastamo.blogspot.fi/>

www.karelia.fi

Luotu-päivien ilmoitus

Lisätietoja LUOTU-päivistä saat:
www.luotupaivat.fi/pohjois-karjala
 e-mail: luotupaivat_pohjoiskarjala@konffa.fi

LUOTU-päivä Joensuussa 15.11.2012

Haluatko tavata muita oman toimialasi yrityksiä? Tiedätkö, mitkä omaa toimialaasi lähellä olevat voivat olla sinulle hyödyksi, kun kehität liiketoimintaasi? Tule luomaan uusia kumppanuuksia Pohjois-Karjalan LUOTU-päivään.

Aika: 15.11.2012 klo 9:00 - 14:30

Paikka: Joensuun Tiedepuiston netWork Oasis (Länsikatu 15, Joensuu)

Mikä on LUOTU-päivä?

LUOTU-päivä on luovien alojen ja mm. kulttuuri- ja matkailusektorin, tapahtumatuotannon, hyvinvointi- ja liikunta-alan ja elintarvikealan yrityksille suunnattu verkostoitumistilaisuus. LUOTU-päivään voivat osallistua myös osuuskunnat, yhdistykset ja liiketoimintaa vasta kypsyttelävät toimijat. Mukaan ovat tervetulleita kaikkien toimialojen ammattilaiset, jotka haluavat laajentaa verkostojaan!

LUOTU-päivän aikana tapaavat puolen tunnin mittaisissa kahdenkeskisissä tapaamisissa muita yrittäjiä tai rahoittajia. Näin pääset kertomaan omasta yrityksestäsi ja osaamisestasi ja samalla tutustut mahdollisiin uusiin yhteistyökumppaneihin. Sinulla on mahdollisuus solmia uusia kontakteja ja laajentaa verkostojasi yllättävillekin tahoille!

Tilaisuus on osallistujille maksuton.

Ohjelma

09.00	Ilmoittautuminen ja aamukahvit
09.30	Tilaisuuden avaus
09.40	Taiten tuottoa –keskuksen esittely, Elli Oinonen-Edén
10.00	Matchmaking tapaamiset alkavat
12.00	Lounastauko (omakustanteinen)
13.30–14.30	Matchmaking tapaamiset jatkuvat
14.30	Loppusanat

Lisäksi ohjelmassa

10.00 – 16.00 Kirkastamo- ja yritysparraus-klinikat

Maksuttomille Kirkastamo- ja yritysparraus-klinikoille mahtuu molempiin mukaan 5 ensin ilmoittautunutta. Sparrausaika 60 min/yritys. Kirkastamo- ja yritysparraus-klinikoiden keskeisenä tavoitteena on auttaa luovien alojen yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjäksi aikovia parempaan ja kannattavampaan liiketoimintaan.

LUOTU-päivään voit ilmoittautua osoitteessa: <http://www.luotupaivat.fi/pohjois-karjala>.
 Ilmoittautuminen päättyy 30.10.2012.

LUOTU-päivän järjestelyiden taustalla on Luovien alojen verkosto, jolla on kumppaneinaan Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun Kirkastamo-hanke, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Joensuun Seudun Kehittämisyhtiö Josek Oy, Keski-Karjalan Kehitysyhtiö Oy KETI, Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy ja Pohjois-Karjalan TE-toimisto. Tule katsomaan, keitä kaikkia muita paikalla on! Operatiivista järjestelyistä vastaa konferenssitoimisto KONFFA Oy.

Rikastamo Keski-Karjala

Koti-Karjala

Keski-iltikko 28. 11. 2012

Luovien alojen liiketoimijat koulutuksessa Ideoille uutta potkua

□ Rikastamo-nimisen valmennushankkeen kanita mieltään Kiteelle nousevan KotiKontri-hyvinvointikeskuksen palveluja ja kumppanuuksia.
□ Kiteellä Majajan juhla- ja pitopalvelussa järjestettävyy koulutukseen osallistui henkilöitä kymmenestä yrityksestä.

Rikastamo-valmennus lahti käyntiin Kiteellä elokuussa. Viime viikon torstaina oli vuorossa viides ja viimeinen tehovalmennuspäivä. Helmi-

kuussa jäisten vielä yksi seuramappiä.
— Rikastamo-valmennuksen tavoitteena on luovien alojen ja muiden toimijoiden

osaamisen yhdistämisen. Neuvonnie ja sparraamme luovien alojen liiketoimijoita, sanoo koulutuksen vetäjä Petteri Hävilo Diges Oy:stä.

Ainuttatuinen malli

— Kieen tyypisiä kehittämiss- mallia ei ole aikaisemmin toteutettu. Tämä on ainuttatuinen malli, jota on testattu

syksyn aikana ja se on osoittautunut erittäin hyväksi Keski-Karjalassa on heitetty uusia ideoita ja pohdittu mitä KotiKontriin asioissa on päästy eteenpäin. Huviot selvittää.

Kohteen on keksitty uudenlaisia palveluja ja menet- ty, kunika mitä voidaan toteuttaa konkreettisesti. Esille on nostettu muun muassa matkailijoiden palvelut. Sitoutuminen asioihin on ollut ak-

tivistä ja innostunutta. Nyt päästään huomiomaan käytötoimintasuja.

Asunnot

ennakko-

markkinoinnissa
Karelian Koti- ja Oyn kehitysjohtaja Jaana Rautalainen kertoo, että vuodenvalmennuksessa tiedetään enemmän KotiKontriin rakennuskauluusta. Te-

Koulutuksessa yhdistetään hyvinvointikeskus KotiKontriin palveluja ja kumppanuuksia. Koulutuksessa on mukana 15 henkilöä kymmenestä keski-karjalaisesta yrityksestä.
voitteina on päästä ensi kesä- nä rakentamaan omistusasun- toja ja Resetin tiloja.
— Asuntojen ennakkomark- kinointi on menettänyt.

Ilman

kuntarajoja

Rautainen selvittää, että toimi- minna on koko alan avoimia. Rikastamo-asia oli tälle keski- hitykselle hyvä lähtökohde. Palvelut muodotuvat asiakas- kaiden tarpeiden mukaan, ja yhdessä tekeminen ja kump- panuus seuraava ohessa. Tä- sä hankkeessa ei tunneta kun- tarajoja. Yrittäjät ovat Keski- Karjalan alueella.

Rautainen sanoo Rikasta- mo-asian tilien tarpeeseen. Kei on auttanut ja sen hen- kilöt ovat kulkenet omalla. Paikallisen koordinoijana on ollut Mart Eskelinen-Mäki.

Koulutuksessa mukana ol- lut tohtoriärväläinen Ritva Haastinen viisoi, että hyvin- vointikeskuksessa voidaan järistää erilaisia tapahdumia. Talosa tulee puurakenteisen ja hengittävä, ja siitä kehit- tään vuorovaihtumisen pal- veluuskäytymä. Sella tulee olemaan tarjolla erilaisia hy- viä palveluja katkeamattomilla ihmisille.

Veijo Mustonen

toite
Lisäksi matkailu- ja
asunnot
asunnot
asunnot

toite
Lisäksi matkailu- ja
asunnot
asunnot

toite
Lisäksi matkailu- ja
asunnot
asunnot

toite
Lisäksi matkailu- ja
asunnot
asunnot

Tämä julkaisu on Kirkastamo-hankkeen loppuraportti. Kirkastamo oli ESR-rahoitteinen hanke, jota toteutettiin 1.9.2012–31.3.2013. Hankkeen hallinnoijana toimi 31.12.2012 saakka Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja 1.1.2013 alkaen Karelia-ammattikorkeakoulu. Hanke tuki Manner-Suomen ESR-ohjelman Itä-Suomen suuralueosion sekä maakunnan yhteistyöasiakirjan tavoitteita toimintalinjalla 1. Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen. Hanke tuki myös Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen strategisia tavoitteita. Hankkeessa kehitettiin luovien alojen yrityspalvelujärjestelmää sekä luovia aloja tukevia rakenteita ja verkostoja. Hankkeessa kehitettiin yritysneuvojen osaamista sekä kytkettiin eri organisaatioiden neuvojat verkostoksi luovien alojen yrittäjyyden ympärille. Tässä raportissa kuvataan hankkeen tavoitteita, keskeisiä toimenpiteitä ja tuloksia, sekä esitetään ehdotuksia jatkotoimenpiteiksi.

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA C:1

ISBN 978-952-275-057-0 | ISSN-L 2323-6914 | ISSN 2323-6914